

V I Lenin

Till de fattiga på landsbygden

Mars 1903

Förklaring för bönderna om vad socialdemokraterna vill

1. Arbetarnas kamp i städerna

Många bönder har antagligen redan hört talas om arbetaroroligheterna i städerna. En del har själva varit i huvudstäderna och på fabrikerna samt där sett vad polisen kallar upplopp. Andra känner arbetare, som har deltagit i oroligheterna och som av myndigheterna förvisats till landsbygden. Andra åter har fått tag på arbetarflygblad eller broschyrer om arbetarnas kamp. En del har helt enkelt hört insatta personer berätta om vad som försiggår i städerna.

Tidigare var det endast studenter som revolterade. Men nu har tusentals och tiotusentals arbetare rest sig i alla stora städer. De kämpar oftast mot sina herrar, mot fabriksägarna, mot kapitalisterna. Arbetarna går i strejk, de lägger alla på en gång ned arbetet i fabriken och kräver lönetillägg, kräver att de inte skall tvingas arbeta elva eller tio timmar, utan endast åtta timmar om dagen. Arbetarna kräver även olika andra lättnader i sitt läge. De vill, att verkstäderna skall inredas bättre och att maskinerna förses med speciella anordningar, som förhindrar olycksfall i arbetet, de vill, att deras barn skall få tillfälle att gå i skola, att sjuka arbetare får nödvändig hjälp på sjukhus, att arbetarbostäderna skall vara människoboningar och inte hundkojor.

Polisen ingriper i arbetarnas kamp. Polisen griper arbetare, kastar dem i fängelse, förvisar dem utan dom och rannsakan till sina hemorter och rentav till Sibirien. Regeringen förbjuder i lag arbetarnas strejker och sammankomster. Men arbetarna kämpar både mot polisen och regeringen. Arbetarna säger: vi, det arbetande folkets miljoner, har krökt rygg länge nog! Vi har länge nog arbetat för de rika och själva förblivit fattiga! Vi har länge nog låtit dem utplundra oss! Vi vill förena oss i förbund, förena alla arbetare i ett stort arbetarförbund (*arbetarparti*) och gemensamt sträva efter ett bättre liv. Vi vill sträva efter ett nytt, bättre ordnat samhälle: i detta nya, bättre samhälle får ingen vara rik och ingen fattig, alla måste delta i arbetet. Inte en handfull rika, utan alla arbetande skall njuta av det gemensamma arbetets frukter. Maskiner och andra uppfinningar skall underlätta arbetet för alla och får inte göra några få rika på bekostnad av folkets miljoner och tiotals miljoner. Detta nya, bättre samhälle kallas *socialistiskt samhälle*. Läran om det kallas *socialism*. Arbetarnas förbund, som kämpar för detta bättre ordnade samhälle, kallas *socialdemokratiska partier*. Sådana partier existerar öppet i nästan alla länder (utom i Ryssland och Turkiet) och våra arbetare har tillsammans med socialister ur de bildades led också organiserat ett sådant parti: *Rysslands socialdemokratiska arbetarparti*.

Regeringen förföljer det, men partiet existerar i hemlighet, trots alla förbud, det utger egna tidningar och broschyrer samt organiserar hemliga förbund. Arbetarna samlas inte bara till hemliga möten, utan går även massvis ut på gatorna samt vecklar ut fanor med påskriften: ”Leve åttatimmarsdagen, leve friheten, leve socialismen!” Regeringen förföljer ursinnigt arbetarna för detta. Regeringen sänder till och med ut militär för att skjuta på arbetarna. Ryska soldater har dödat ryska arbetare i Jaroslavl och Petersburg, i Riga, i Rostov vid Don och i Zlatoust.

Men arbetarna ger sig inte. De fortsätter kampen. De säger: inga förföljelser, varken fängelse eller förvisning, varken straffarbete eller död kan skrämja oss. Vår sak är rättvis. Vi kämpar för frihet och lycka åt alla som arbetar. Vi kämpar för att befria folkets tiotals och hundratals miljoner från våld, förtryck och fattigdom. Arbetarna blir allt mer och mer medvetna.

Socialdemokraterna blir snabbt allt fler i alla länder, Vi kommer att segra trots alla förföljelser.

De fattiga på landsbygden måste klart förstå vilka dessa socialdemokrater är, vad de vill och hur man bör förfara på landsbygden för att hjälpa dem att vinna lycka åt folket.

2. Vad vill socialdemokraterna?

De ryska socialdemokraterna strävar först och främst efter *politisk frihet*. De behöver friheten för att brett och öppet förena alla ryska arbetare till kamp för ett nytt, bättre, socialistiskt ordnat samhälle.

Vad är politisk frihet?

För att förstå detta måste bonden till att börja med jämföra sin nuvarande frihet med livegenskapen. Under livegenskapen kunde bonden inte gifta sig utan godsägarens tillåtelse. Nu kan bonden fritt gifta sig utan någons tillåtelse. Under livegenskapen måste bonden obetingat arbeta för sin herre de dagar fogden bestämde. Nu kan bonden fritt bestämma för vilken husbonde, på vilka dagar och för vilken lön han vill arbeta. Under livegenskapen hade bonden inte rätt att lämna byn utan godsägarens tillåtelse. Nu kan bonden fritt bege sig vart han vill, om byalaget tillåter honom, om han inte häftar för obetalda skatter, om han får pass och om inte guvernören eller kretspolischefen förbjuder utflyttning. Således har bonden inte heller nu fullständig frihet att bege sig vart han vill, han saknar fullständig rörelsefrihet, bonden är alltså halvt livegen. Vi kommer senare att ingående förklara varför den ryske bonden fortfarande är halvt livegen och hur han skall kunna frigöra sig från denna ställning.

Under livegenskapen hade bonden inte rätt att skaffa sig egendom utan godsägarens tillstånd, inte rätt att köpa jord. Nu står det bonden fritt att skaffa sig all slags egendom (full frihet att utträda ur byalaget, full frihet att förfoga över sin jord som han vill har bonden inte heller nu). Under livegenskapen kunde godsägaren låta bonden undergå kroppsstraff. Nu kan inte godsägaren låta bonden undergå kroppsstraff, även om kroppsstraff alltså finns kvar för bonden.

Denna frihet kallas *civil frihet* – frihet med avseende på familjeangelägenheter, personliga angelägenheter och egendomsangelägenheter. Det står bonden och arbetaren fritt (om också inte helt fritt) att ordna sitt familjeliv, sina personliga angelägenheter, att förfoga över sitt arbete (välja sin företagare) och över sin egendom.

Men det står fortfarande varken de ryska arbetarna eller hela det ryska folket fritt att bestämma över de angelägenheter som gäller *hela folket*. Folket som helhet är fortfarande lika liveget under ämbetsmännen som bönderna var under godsägarna. Det ryska folket har inte rätt att välja ämbetsmän, har inte rätt att välja egna representanter, som utarbetar lagar för hela landet. Det ryska folket har inte ens rätt att ordna sammankomster för att diskutera *statliga* angelägenheter. Utan ämbetsmännens tillstånd – ämbetsmän som blivit tillsatta över oss och utan vårt samtycke, på samma sätt som godsägaren under den gamla tiden tillsatte fogdar utan böndernas samtycke – får vi inte ens trycka tidningar och böcker, får vi inte tala till alla och för alla om hela statens angelägenheter!

Liksom bönderna var godsägarnas slavar, så är det ryska folket fortfarande ämbetsmännens slavar. Liksom bönderna under livegenskapen inte hade civil frihet, så har det ryska folket fortfarande inte *politisk* frihet. Politisk frihet innebär frihet för folket att bestämma i hela folkets angelägenheter, de statliga angelägenheterna. Politisk frihet innebär rätt för folket att välja sina representanter (deputerade) till en riksduma (parlament). Alla lagar bör diskuteras och utfärdas endast av denna av folket självt valda riksduma (parlament), som också fastställer alla skatter och pålagor. Politisk frihet innebär rätt för folket att självt välja alla

ämbetsmän, ordna alla slags sammankomster för att diskutera alla statsangelägenheter och att utan tillstånd utge vilka böcker och tidningar det vill.

Alla övriga europeiska folk har för länge sedan tillkämpat sig politisk frihet. Endast i Turkiet och Ryssland befinner sig folket fortfarande i politiskt slaveri under sultanens regering och under det tsaristiska självhärskardömetts regering. Tsaristiskt självhärskardöme innebär oinskränkt makt för tsaren. Folket deltar inte på något sätt i statsskicket och statsstyrelsen. Tsaren ensam utfärdar alla lagar och tillsätter alla ämbetsmän, på grund av hans personliga, oinskränkta självhärskarmakt. Men tsaren är givetvis *oförmögen att ens känna* till alla ryska lagar och alla ryska ämbetsmän. Tsaren kan inte ens veta vad som sker i landet. Tsaren stadfäster helt enkelt några tiotal av de största och förnämsta ämbetsmännens vilja. En person kan inte, hur gärna han än vill det, styra en så väldig stat som Ryssland. Ryssland styrs inte av tsaren – en enda persons självhärskarmakt är bara ett sätt att uttrycka sig! – Ryssland styrs av en handfull av de rikaste och förnämsta ämbetsmännen. Tsaren får veta endast det som denna handfull ämbetsmän finner lämpligt att meddela honom. Tsaren har ingen möjlighet att motsätta sig denna förnämna adelsklicks vilja; tsaren är själv godsägare och adelsman; han har alltsedan sin barndom levt endast bland dylika förnämna människor; han är ju uppfostrad och utbildad av dem; om hela det ryska folket vet han endast det som dessa höga adelsmän och rika godsägare vet jämte några av de rikaste köpmännen, som har tillträde till tsarens hov.

I varje voloststyrelse kan ni finna en tavla föreställande tsaren (den nuvarandes fader, Alexander III) talande till volosternas äldste, som infunnit sig till hans kröning. Tsaren beordrar dem: *"Lyd era adelsmarskalkar!"* Och den nuvarande tsaren, Nikolaus II, upprepade detsamma. Det betyder att tsarerna själva erkänner, att de bara kan styra landet med adelns hjälp, genom adelns förmedling. Man måste alltid minnas tsarernas tal om böndernas skyldighet att lyda adeln. Man måste klart förstå vilken lögn folket bjuds av de personer, som söker utge den tsaristiska styrelsen för att vara den bästa styrelsen. I andra länder – påstår dessa personer – väljs styrelsen; där är det de rika som väljs, men de rika styr orättvist och undertrycker de fattiga. I Ryssland väljs inte styrelsen: här styr den självhärskande tsaren allt. Tsaren står över alla, både fattiga och rika. Tsaren är, sägs det, rättvis mot alla, både fattiga och rika. h Sådant tal är bara hyckleri. Varje ryss vet hur vår styrelses rättvisa ser ut. Envar vet: kan en enkel arbetare eller lantarbetare få plats i statsrådet? Men i alla andra europeiska länder kan fabriksarbetare och lantarbetare väljas in i riksdumorna (parlamenten) och där inför hela folket tala fritt om arbetarnas eländiga liv, uppmana arbetarna att sluta sig samman och kämpa för ett bättre liv. Och ingen vågar avbryta ett sådant tal av folkets valda ombud, ingen polis vågar röra honom ens med ett finger.

I Ryssland finns inte en vald regering. Här regerar inte bara de rika och förnämna, utan just de sämsta av dem. Här regerar de, som kan baktala bäst vid tsarens hov, som skickligare än andra kan driva sina intriger, som lismar och förtalar inför tsaren, som ljuger och hycklar. De styr i hemlighet, och folket vet inte och kan inte veta vilka lagar de förbereder, vilka krig de planerar, vilka nya skatter som skall införas, vilka ämbetsmän som skall belönas och varför samt vilka som skall ersättas med andra. I inget annat land finns det så många ämbetsmän som i Ryssland. Dessa ämbetsmän står över det kuvade folket som en mörk skog – en vanlig arbetare kan aldrig komma igenom denna skog, kan aldrig få rättvisa. Inget enda klagomål mot ämbetsmäns mutor, rofferi och övergrepp kommer i dagen: alla klagomål smusslas undan genom byråkratiska dröjsmål. En ensam människas röst når aldrig hela folket utan försvinner i dessa mörka snår, kvävs i polisens hålor. En armé av ämbetsmän, som inte är valda av folket och som inte är ansvariga inför folket, har vävt en tät spindelväv och i denna spindelväv fastnar människorna som flugor.

Tsarens envælde är ämbetsmännens envælde. Tsarens envælde är folkets livegna beroende av ämbetsmännen och främst av polisen. Tsarens envælde är polisens envælde.

Detta är orsaken till att arbetarna tågar ut på gatorna och skriver på sina fanor: "Ned med enväldet!", "Leve den politiska friheten!". Det är orsaken till att också tiotals miljoner fattiga på landsbygden måste stödja och instämma i detta stridsrop från arbetarna i städerna. Liksom dessa bör arbetarna på landsbygden och de obemedlade bönderna inte frukta förföljelser, inte låta sig avskräckas av fiendernas hotelser och våld, inte låta sig förvirras av de första motgångarna, utan ta upp en beslutsam kamp för hela det ryska folkets frihet och framför allt fordra att *representanter för folket inkallas*. Må folket i hela Ryssland självt välja sina representanter (deputerade). Må dessa representanter bilda en högsta församling, som stadfäster en valbar styrelse i Ryssland, befriar folket från det livegna beroendet av ämbetsmännen och polisen samt garanterar folket mötesfrihet och yttrande- och tryckfrihet!

Detta är vad socialdemokraterna framför allt vill. Det är innebörden i deras första krav: *kravet på politisk frihet*.

Vi vet, att politisk frihet, frihet att välja riksduma (parlament), mötesfrihet och tryckfrihet inte med en gång kommer att befria det arbetande folket från elände och förtryck. Det finns inget medel på jorden, som med en gång kan befria de fattiga i städerna och på landsbygden från att behöva arbeta för de rika. Det arbetande folket kan inte hoppas på någon annan, inte räkna med någon annan *än sig självt*. Ingen kommer att befria den arbetande människan ur eländet, *om hon inte befriar sig själv*. Och för att befria sig själva måste arbetarna sammansluta sig över hela landet, över hela Ryssland, i ett förbund, i ett parti. Men arbetarnas miljoner kan inte sammansluta sig, om självhärskardömet polisregering förbjuder alla möten, alla arbetartidningar och alla val av arbetarrepresentanter. För att sammansluta sig måste man ha rätt att organisera alla slags förbund, måste man ha föreningsfrihet och politisk frihet.

Politisk frihet kommer inte med en gång att befria det arbetande folket ur eländet, *men den ger arbetarna ett vapen i kampen mot eländet*. Det finns inte och kan inte finnas något annat medel i kampen mot eländet än *arbetarnas egen sammanslutning*. Men det är inte möjligt för folkets miljoner att sammansluta sig, om det inte finns *politisk frihet*.

I alla europeiska länder, där folket tillkämpat sig politisk frihet, har arbetarna även för länge sedan börjat sammansluta sig. Arbetare, som varken äger jord eller verkstäder, som hela sitt liv arbetar för lön hos främmande människor, kallas över hela Europa *proletärer*. För över femtio år sedan utgick en paroll till det arbetande folket att förena sig. "Proletärer i alla länder, förena er!" – dessa ord har under de senaste femtio åren flugit runt hela världen, dessa ord har upprepats vid tiotusentals och hundratusentals arbetarsammankomster, dessa ord kan ni läsa i miljoner socialdemokratiska broschyrer och tidningar på alla språk.

Att förena miljoner arbetare i ett förbund, i ett parti är givetvis en ytterst svår sak, som kräver tid, fasthet, uthållighet och mod. Arbetarna är nedtryckta av fattigdom och nöd, förslöade genom ett evigt tvångsarbete för kapitalister och godsägare, arbetarna har ofta inte ens tid att tänka över varför de ständigt förblir fattiga och hur de skall kunna befria sig från detta. Man försöker på alla sätt hindra arbetarna att förena sig, antingen genom direkt och brutalt våld i länder som Ryssland, där det inte finns politisk frihet, eller genom att neka arbete åt sådana arbetare, som förkunnar socialismens lära, eller slutligen genom bedrägeri och mutor. Men inget våld, inga förföljelser kan hindra arbetarna-proletärerna att kämpa för den stora saken att befria hela det arbetande folket från fattigdom och förtryck. De socialdemokratiska arbetarna blir ständigt allt fler. I vårt grannland Tyskland finns en vald styrelse. Förr hade man även i Tyskland en oinskränkt, enväldig, kunglig styrelse. Men det tyska folket har redan för länge sedan, för över femtio år tillbaka, avskaffat enväldet och vunnit politisk frihet med våld. I Tyskland är det inte som i Ryssland en handfull ämbetsmän som stiftar lagarna, utan en *församling av folkets valda representanter*, parlamentet eller riksdagen som tyskarna säger. Alla vuxna män väljer representanter till denna riksdag. Därför kan man även räkna ut hur

många som röstar på socialdemokraterna. År 1887 avgavs *en tiondel* av alla röster för socialdemokraterna. År 1898 (vid det senaste valet till tyska riksdagen) fick socialdemokraterna *nästan tre gånger så många röster. Mer än en fjärdedel* av alla röster avgavs redan för socialdemokraterna. *Mer än två miljoner* vuxna män valde *socialdemokratiska representanter* till parlamentet. Socialismen är i Tyskland ännu föga spridd bland arbetarna på landsbygden, men nu gör den synnerligen snabba framsteg där. När lantarbetarnas, daglönarnas och de medellösa, utarmade böndernas massa sluter sig till sina bröder i städerna, då kommer de tyska arbetarna att segra och upprätta en ordning, där det inte kommer att finnas fattigdom eller förtryck av det arbetande folket.

Hur vill de socialdemokratiska arbetarna befria folket från fattigdom?

För att veta det måste man klart förstå hur det kommer sig, att de väldiga folkmassorna är fattiga under nuvarande samhällsförhållanden. Rika städer växer upp, praktfulla affärer och hus byggs, järnvägar anläggs, all slags maskiner och förbättringar införs i industrin och jordbruket – men folkets miljoner kommer i alla fall inte ur sitt elände utan fortsätter att arbeta hela sitt liv för att enbart kunna skaffa uppehälle åt sina familjer. Men inte nog härmed: de arbetslösa blir allt fler. Både på landsbygden och i städerna blir det allt fler som överhuvudtaget inte kan få något arbete. På landsbygden svälter de, i städerna ökar de barfotaplassarnas och tiggarnas skaror och söker sin tillflykt, likt djur, i jordkulor i städernas utkanter eller i sådana förfärliga fattigkvarter och källarhålur som vid Chitrovtorget i Moskva.

Hur kan det vara på detta sätt? Rikedomen och överdådet blir allt större, men de miljoner och åter miljoner, som genom sitt arbete skapar all rikedom, fortsätter trots allt att leva i fattigdom och elände! Bönder dör av hunger, arbetare strövar omkring utan arbete – men köpmännen för ut miljoner pud spannmål från Ryssland till utlandet, fabriker och verkstäder står stilla, därför att man inte vet var man skall sälja varorna, därför att det inte finns någon avsättning för dem!

Allt detta kommer sig främst av att den största delen av jorden och även fabrikerna, verkstäderna, maskinerna, byggnaderna och ångfartygen ägs av ett litet antal rika. Tiotal miljoner människor arbetar på denna jord, i dessa fabriker och verkstäder, men de ägs av några tusen eller några tiotal tusen rika, godsägare, köpmän och fabriksägare. Åt dessa rika arbetar folket för lega, för betalning, för ett stycke bröd. Allt som frambringas, utöver det som åtgår till arbetarnas fattiga uppehälle, går till de rika, bildar deras vinst, deras ”inkomster”. Alla fördelar av maskinerna och förbättringarna i arbetet går till jordägarna och kapitalisterna: de samlar miljonrikedomar, men de arbetande får endast ömkliga smulor av denna rikedom. Arbetande kommer samman för att arbeta gemensamt: på storgodsen och i de stora fabrikerna arbetar hundratals och ibland rentav tusentals arbetare. Ett sådant förenat arbete, med användning av olikartade maskiner, ger större resultat: en arbetare tillverkar nu avsevärt mera än vad tiotals gjorde förr, då de arbetade var och en för sig och utan maskiner. Men det är inte hela det arbetande folket som kommer i åtnjutande av dessa resultat, av denna arbetsproduktivitet, utan endast ett mycket obetydligt antal stora jordägare, köpmän och fabriksägare.

Ofta får man höra, att godsägarna och köpmännen ”ger arbete” åt folket, ”ger” lön åt fattigt folk. Man säger t ex att bönderna på någon ort ”*livnär sig*” av någon närbelägen fabrik eller lantegendom. Men i själva verket är det arbetarna, som med sitt eget arbete *livnär sig* själva och därtill alla som inte arbetar. *Men för tillåtelsen* att arbeta på godsägarjord, på en fabrik eller vid en järnväg *ger* arbetarna *gratis* till ägarna allt som de framställer och får själva endast ett torftigt livsuppehälle. Det betyder att det i själva verket inte är godsägarna och köpmännen, som ger arbetarna arbete, utan att det är arbetarna, som med sitt arbete underhåller alla genom att ge bort största delen av sitt arbete utan ersättning.

Vidare. Folkets fattigdom i alla nutida stater kommer sig av att de arbetande tillverkar all slags föremål för försäljning, för marknaden. Fabriksägare och hantverkare, godsägare och

välbärgade bönder låter framställa den ena eller andra saken, uppföda boskap, så och skörda spannmål *för försäljning*, för att erhålla *pengar*. Pengar har nu överallt blivit huvudmakten. Mot pengar utbyts alla produkter av mänskligt arbete. För pengar kan man köpa vad man vill. För pengar kan man köpa även människor: dvs tvinga en medellös att arbeta för den som har pengar. Förr var jorden huvudmakten, så var det under livegenskapen; den som ägde jord, han ägde både styrka och makt. Men nu har pengarna, kapitalet blivit huvudmakten. För pengar kan man köpa jord, hur mycket som helst. Utan pengar kan man inte göra mycket även om man har jord: man måste ha pengar för att köpa en plog och andra redskap, för att köpa boskap, kläder och alla möjliga andra varor från städerna och dessutom måste skatterna betalas i pengar. För pengars skull har så gott som alla godsägare förpantat sina jordegendomar till bankerna. För att skaffa sig pengar tar regeringen upp lån hos rika och bankirer i hela världen och betalar ränta på dessa lån med hundratals miljoner rubel om året.

För pengars skull utkämpar nu alla ett våldsamt krig mot varandra. Var och en söker köpa billigt och sälja dyrt, var och en söker överträffa den andre att sälja så många varor som möjligt, sänka priserna, hemlighålla goda avsättningsmarknader eller fördelaktiga leveranser för varandra. Småfolk, småhantverkare och småbönder drabbas värst av denna allmänna hetsjakt efter pengar: de drar alltid det kortaste strået mot de rika köpmännen eller rika bönderna. De har aldrig några förråd, de lever ur hand i mun, de är tvungna att förpanta sina sista tillhörigheter eller sälja sina arbetsdjur för en spottstyver, då någon svårighet yppar sig eller någon olycka inträffar. När de en gång hamnat i en kulaks eller ockrares klor, har de ytterst sällan kraft att frigöra sig ur bojarna utan utarmas i de flesta fall helt. Varje år bommar tiotusentals och hundratusentals småbönder och hantverkare igen sina stugor, skänker bort sin skiftesjord till byalaget och blir lönarbetare, lantarbetare, tillfällighetsarbetare, proletärer. Men de rika blir allt rikare i denna kamp för pengar. Rikt folk samlar miljoner och hundratals miljoner rubel i bank och berikar sig inte blott på sina egna pengar utan även på pengar, som andra satt in på banken. Småfolk som satt in några tiotal eller hundratal rubel på bank eller i sparkassa får en ränta på 3 eller 4 kopek för en rubel, men de rika lägger samman dessa insättningar till miljoner, använder dessa miljoner till att öka sin omsättning och tjänar tio och tjugo kopek på varje rubel.

Detta är orsaken till att de socialdemokratiska arbetarna säger, att det enda sättet att göra slut på folkets fattigdom är att ända från grunden till toppen förändra det nuvarande tillståndet i hela staten och att upprätta en *socialistisk ordning*, dvs frånta de stora jordägarna deras gods, fabriksägarna deras fabriker och verkstäder, bankirerna deras penningkapital, avskaffa deras *privategendom* och i hela landet göra den till hela det arbetande folkets egendom. Då kommer inte rikt folk, som lever på andras arbete, att förfoga över arbetarnas arbete, utan arbetarna själva och deras valda representanter. Då kommer det gemensamma arbetets frukter och fördelarna av alla förbättringar och maskiner att tillfalla hela det arbetande folket, alla arbetare. Då kommer rikedomen att växa ännu snabbare, ty arbetarna kommer att arbeta bättre för sig själva än för kapitalisterna och arbetsdagen blir kortare, arbetarnas levnadsförhållanden bättre och hela deras liv kommer att helt förändras.

Men det är ingen lätt sak att ändra alla förhållanden i hela staten. Därtill krävs mycket arbete, mycket av långvarig och seg kamp. Alla rika människor, alla ägare, hela *bourgeoisin*¹ kommer att av alla krafter försvara sina rikedomar. Ämbetsmännen och militären kommer att resa sig till försvar av hela *den rika klassen*, därför att regeringen själv är i händerna på den rika klassen. Arbetarna måste sluta sig samman som en man för att bekämpa alla som lever av

¹ Bourgeois betyder ägare. Bourgeoisin är alla ägare tillsammans. Storbourgeois betyder storägare. Småbourgeois är en småägare. Bourgeoisin och proletariatet är detsamma som ägare och arbetare, rika och egendomslösa, folk som lever av andras arbete, och folk som arbetar för andra mot betalning.

andras arbete; arbetarna måste förena sig själva och förena alla egendomslösa till en *arbetarklass*, till en *proletariatets klass*. Kampen kommer inte att bli lätt för arbetarklassen, men denna kamp kommer ovillkorligen att sluta med seger för arbetarna, emedan bourgeoisin, eller de människor som lever av andras arbete, endast är en högst obetydlig del av folket. Men arbetarklassen är det väldiga flertalet av folket. Arbetarna mot ägarna – det betyder miljoner mot några tusen.

Arbetarna i Ryssland börjar redan sammansluta sig till ett socialdemokratiskt arbetarparti för denna stora kamp. Hur svårt det än är att sammansluta sig i hemlighet, i smyg för polisen, så växer och stärks sammanslutningen trots allt. Men då det ryska folket tillkämpat sig politisk frihet, kommer arbetet på att ena arbetarklassen, socialismens sak att göra ojämförligt snabbare framsteg, ännu snabbare än bland de tyska arbetarna.

3. Rikedom och fattigdom, ägare och arbetare på landsbygden

Vi vet nu vad socialdemokraterna vill. De vill kämpa mot hela den rika klassen för att befria folket från fattigdom. På vår landsbygd är fattigdomen inte mindre utan kanske rentav större än i städerna. Vi skall inte här tala om hur stor fattigdomen är på landsbygden: varje arbetare, som har varit på landsbygden, och varje bonde känner mycket väl till nödens, svältens och förfallet på landsbygden.

Men bönderna känner inte *orsaken* till sin fattigdom, sin svält och sitt förfall. De vet inte *hur* de skall befria sig från denna nöd. För att få veta detta måste man först och främst inse orsaken till all slags nöd och fattigdom i städerna och på landsbygden. Vi har redan talat helt kort om detta och sett, att de medellösa bönderna och arbetarna på landsbygden måste förena sig med städernas arbetare. Men det är inte nog. Man måste också finna ut vilka människor på landsbygden, som kommer att följa de rika, ägarna, och vilka som kommer att följa arbetarna, socialdemokraterna. Man måste ta reda på om det finns många bönder som lika väl som godsägarna förstår att skaffa sig kapital och leva av andras arbete. Om vi inte går till botten med denna sak, så leder allt tal om fattigdom ingenstans hän, och de fattiga på landsbygden kommer inte att förstå *vilka* på landsbygden som måste förena sig sinsemellan och med arbetarna i städerna och hur man skall förfara för att detta skall bli ett *säkert* förbund, så att bönderna inte blir lurade, förutom av godsägarna, också av sina egna, de rika bönderna.

För att klara ut detta skall vi nu undersöka hur starka godsägarna är och hur starka de rika bönderna är på landsbygden.

Låt oss börja med godsägarna. Deras styrka kan främst bedömas efter den mängd jord, som utgör deras privategendom. All jord i europeiska Ryssland, såväl skiftesjorden som den privatägda, har beräknats till ungefär 240 miljoner desiatiner¹ (bortsett från kronans jord, som vi senare skall tala särskilt om). Av dessa 240 miljoner desiatiner befinner sig 131 miljoner desiatiner skiftesjord i böndernas händer, dvs i händerna på *mer än tio miljoner hushåll*, medan 109 miljoner desiatiner är i händerna på privata ägare, dvs i händerna på *mindre än en halv miljon familjer*. Det betyder att även om vi tar genomsnittet, så har varje bondefamilj 13 desiatiner, medan varje privatägarfamilj har 218 desiatiner! Men jordfördelningen är långt ojämnare som vi nu skall få se.

Av de 109 miljonerna desiatiner jord hos de privata ägarna är *sju miljoner apanagejord*, dvs är tsarfamiljens privata egendom. Tsaren och hans familj är den främsta bland godsägarna, den största godsägaren i Ryssland. *En familj har mera jord än en halv miljon bondefamiljer!*

¹ Dessa och alla följande siffror om jordmängden är redan starkt föråldrade. De gäller åren 1877-1878. Men några nyare siffror finns inte. Den ryska regeringen kan endast överleva genom att hemlighålla saker och ting, och därför insamlas hos oss så sällan fullständiga och rätta uppgifter om folkets liv i hela landet.

Vidare har kyrkan och klostren ungefär sex miljoner desiatiner jord. Våra präster predikar enkelhet och avhållsamhet för bönderna, men själva har de på alla sätt och vis skaffat sig väldiga jordegendomar.

Vidare ägs ungefär två miljoner desiatiner av städer och stadsliknande samhällen och lika mycket av olika handels- och industribolag. Nittiotvå miljoner desiatiner (för att vara noga 91 605 845, men för enkelhetens skull tar vi runda tal) tillhör *mindre än en halv miljon* (481 358) privatägarfamiljer. Hälften av dessa är mycket små ägare; de har mindre än tio desiatiner var. Och de har alla tillsammans mindre än en miljon desiatiner. Men *sexton tusen* familjer har *mer än tusen* desiatiner var; sammanlagt har de *sextiofem miljoner desiatiner*. Vilka väldiga jordområden som samlats hos de stora ägarna framgår även av att *något mindre än tusen familjer* (924) äger *mer än tio tusen desiatiner* var eller sammanlagt *tjugosju miljoner desiatiner!* Ett tusen familjer äger lika mycket som två miljoner bondefamiljer.

Det är klart att miljoner och tiotals miljoner människor *måste lida* av fattigdom och svält och *alltid kommer* att lida av fattigdom och svält, så länge som några tusen rika äger så ofantligt mycket jord. Det är klart att också statsmakten, regeringen själv (även tsarregeringen) så länge kommer att dansa efter dessa stora jordägares pipa. Det är klart att de fattiga på landsbygden inte kan vänta sig hjälp från annat håll, så länge som de inte själva förenar sig, sammansluter sig som klass till en seg och hårdnackad kamp mot denna godsägarklass.

Här måste man lägga märke till att det i vårt land finns ett mycket stort antal människor (även många bland de bildade), som har en fullständigt oriktig uppfattning om godsägarklassens makt; de säger att "staten" har långt mera jord. "Redan nu", säger dessa dåliga rådgivare åt bönderna, "tillhör en stor del av Rysslands territorium [dvs av all jord] staten" (dessa ord har hämtats ur tidningen Revoljutsionnaja Rossija nr 8, s 8). Dessa människors misstag kommer sig av följande. De har hört att *kronan* äger 150 miljoner desiatiner i europeiska Ryssland. Det är riktigt. Men de har glömt, att dessa etthundrafemtio miljoner desiatiner nästan uteslutande är *ofruktbar jord och skogsområden långt i norr*, i guvernementen Archangelsk, Vologda, Olonets, Vjatka och Perm. Det betyder, att i kronans händer har stannat endast sådan jord, som hittills varit helt olämplig för odling. Kronan har *mindre än fyra miljoner desiatiner* odlingsbar jord. Denna odlingsbara kronojord (t ex i guvernementet Samara, där det finns särskilt mycket sådan jord) arrenderas mycket billigt, för en spottstyver av rika. De rika arrenderar tusentals och tiotusentals desiatiner av denna jord och arrenderar i sin tur ut den till bönderna för ockerpris.

Nej, de som säger att kronan äger mycket jord är mycket dåliga rådgivare åt bönderna. I verkligheten förhåller det sig så, att de stora privata jordägarna (bland dem tsaren personligen) har mycket god jord, och kronan själv är i händerna på dessa stora godsägare. Så länge de fattiga på landsbygden inte förstår att sluta sig samman och genom sin sammanslutning bli en skräckinjagande kraft, så länge kommer "staten" alltid att vara godsägarklassens lydige tjänare. Och man får inte heller glömma att godsägarna förr nästan uteslutande var adelsmän. Adelsmännen har fortfarande mycket jord (115 000 adelsmän beräknades 1877/1878 äga 73 miljoner desiatiner). Men pengar, kapital har nu blivit huvudmakten. Köpmän och förmögna bönder har köpt väldiga jordområden. Det beräknas att adeln på trettio år (från 1863 t o m 1892) förlorat jord (dvs sålt mer än de köpt) till ett värde av över sex hundra miljoner rubel. Men köpmän och hedersmedborgare har förvärvat jord för 250 miljoner rubel. Bönder, kosacker och "andra landsbygdsinvånare" (såsom vår regering kallar vanligt folk till skillnad från "välboret" och "fint" folk) har förvärvat jord för 300 miljoner rubel. Det betyder, att bönderna i hela Ryssland tillhandlat sig jord som privategendom för i genomsnitt 10 miljoner rubel årligen.

Det finns alltså olika slags bönder: en del lever i armod och svälter, andra blir rika. Allt fler blir således de rika bönder, som närmar sig godsägarna och kommer att ställa sig på de rikas sida mot arbetarna. De fattiga på landsbygden, som vill förena sig med arbetarna i städerna, måste noga tänka över detta, måste skaffa sig insikt i hur många dessa rika bönder är, hur starka de är och vad slags förbund vi behöver för att kämpa mot deras makt. Vi talade nyss om dåliga rådgivare åt bönderna. Dessa dåliga rådgivare brukar säga, att bönderna har redan ett förbund. Detta förbund är byalaget, bygemenskapen. Byalaget är en stor kraft. Byalaget sluter bönderna stadigt samman; böndernas organisation (dvs sammanslutning, förbund) i byalaget är kolossal (dvs ofantlig, omätligt stor).

Detta är oriktigt. Det är en saga. Även om den tänkts ut av goda människor, så är den i alla fall en saga. Om vi lyssnar till sagor, så kommer vi bara att skada vår sak, förbundet mellan de fattiga på landsbygden och arbetarna i städerna. Må varje invånare på landsbygden se sig omkring noga: liknar byalaget, liknar bondesamhället ett förbund mellan fattiga för kamp mot alla rika, mot alla som lever av andras arbete? Nej, det gör det inte och kan inte heller göra. I varje by, i varje bondesamhälle finns det många lantarbetare, många utarmade bönder, men även rika, som själva håller sig med lantarbetare och som köper sig jord för "evärdlig tid". Dessa rika tillhör även bygemenskapen och de styr och ställer där, emedan de är en kraft. Men behöver vi ett sådant förbund, där de rika ingår, där de rika styr och ställer? Inte alls. Vi behöver ett förbund *för kamp* mot de rika. Det betyder, att byalagets förbund inte alls lämpar sig för oss.

Vi behöver ett frivilligt förbund, ett förbund av endast sådana människor, som förstått att de måste förena sig med arbetarna i städerna. Men byalaget är inte ett frivilligt förbund utan ett av staten framtvingat förbund. Byalaget består inte enbart av människor, som arbetar åt de rika och som vill kämpa gemensamt mot de rika. Till byalaget hör all slags människor, och de gör det inte av fri vilja utan därför att deras föräldrar levt på samma jord och arbetat för samma godsägare, därför att myndigheterna skrivit in dem i detta byalag. De fattiga bönderna kan inte fritt utträda ur byalaget; i byalaget kan de inte fritt ta in en människa, som polisen skrivit i en annan volost men som vi kanske behöver i en speciell by för vårt förbund. Nej, vi behöver ett helt annat förbund, ett frivilligt förbund av enbart arbetare och fattiga bönder för kamp mot alla, som lever av andras arbete.

Den tiden är redan för länge sedan förbi, då byalaget var en makt. Denna tid kommer aldrig mer tillbaka. Byalaget var en makt, då det bland bönderna knappast fanns lantarbetare och arbetare, som strövar kors och tvärs i Ryssland på jakt efter arbete, då det knappast fanns rika, då alla under livegenskapen var lika kuvade av godsägaren. Men nu har pengarna blivit huvudmakten. För pengars skull kämpar medlemmar i samma byalag likt vilda djur mot varandra. Penningstarka bönder plågar och plundrar medlemmar i samma byalag värre än mången godsägare. Det som vi idag behöver är inte byalagsförbundet utan ett förbund mot *penningmakten*, mot kapitalets makt, ett förbund mellan alla arbetande på landsbygden och medellösa bönder, oavsett vilket byalag de tillhör, ett förbund mellan alla fattiga på landsbygden och arbetarna i städerna för kamp såväl mot godsägarna som mot de rika bönderna.

Vi har redan sett hur starka godsägarna är. Nu gäller det att undersöka om det finns många rika bönder och hur pass starka de är.

Vi bedömde godsägarnas makt efter storleken av deras gods, efter den mängd jord de har. Godsägarna förfogar fritt över sin jord, köper och säljer den fritt. Deras makt kan därför mycket noga bedömas efter den mängd jord de har. Men bönderna har i vårt land ännu inte rätt att fritt förfoga över sin jord, de är alltjämt halvt livegna, bundna vid sitt byalag. Därför kan de rika böndernas makt inte bedömas efter den mängd skiftesjord de har. Det är inte på

sina skiftesandelar de rika bönderna berikar sig: de *köper upp* en avsevärd mängd jord, de köper både för ”evärdlig tid” (dvs som sin privata egendom) och ”för några år” (dvs arrenderar), köper både av godsägare och av andra bönder, av dem som lämnar sin jord och av nöd måste utarrendera skiftesjord. Därför är det riktigast att dela upp bönderna i rika bönder, medelbönder och fattigbönder efter det antal hästar de har. En bonde med många hästar är nästan alltid en rik bonde; om han håller sig med många dragdjur, så innebär det, att han har stora åkrar, annan jord än enbart sin skiftesjord och sparade pengar. Dessutom har vi möjlighet att ta reda på antalet bönder med många hästar i hela Ryssland (europeiska Ryssland, utom Sibirien och Kaukasien) . Givetvis får man inte glömma, att det går att tala om hela Ryssland bara i runda tal: det finns mycket stora skillnader mellan olika distrikt och guvernement. I närheten av städer finns det t ex ofta rika bönder, som blott har få hästar. En del sysslar med vinstgivande grönsaksodling, andra håller sig med få hästar, men med många kor och säljer mjölken. Överallt i Ryssland finns det även bönder, som inte blir rika av jordbruk, utan av handel: de driver oljeslagerier, grynkvagnar och andra företag. Alla som lever på landsbygden känner mycket väl till de rika bönderna i sin by eller i omnejden. Men vi måste ta reda på hur många sådana det finns i hela Ryssland och hur stor deras makt är, så att fattigbonden inte skall vandra i blindo, med förbundna ögon, utan alldeles bestämt veta vilka som är hans vänner och vilka som är hans fiender.

Låt oss alltså undersöka om det finns många bönder som är rika eller fattiga på hästar. Vi har redan sagt, att hela antalet bondehushåll i Ryssland uppskattas till ungefär *tio miljoner*. Sammanlagt finns det nu förmodligen ungefär *femton miljoner* hästar (för ungefär fjorton år sedan fanns det sjutton miljoner, men nu har de blivit färre). Det betyder att det i genomsnitt finns *femton* hästar på *tio* hushåll. Men kärnpunkten är att en hel del av dem, några få, har många hästar, medan andra, och därtill ett mycket stort antal, inte har någon alls eller har få. Det finns minst *tre miljoner* bönder, som helt saknar hästar, och ungefär tre och en halv miljon, som har *en häst var*. Alla dessa är antingen helt utarmade eller medellösa bönder. Vi kallar dem för de fattiga på landsbygden. De är *sex och en halv* miljon av tio, dvs *nästan två tredjedelar!* Sedan kommer medelbönderna med två dragdjur var. Det finns *ungefär två* miljoner sådana bondehushåll och de har *ungefär fyra* miljoner hästar. Efter dem kommer de rika bönderna, som har fler än två dragdjur var. Det finns *en och en halv miljon* sådana bondehushåll, men de har *sju och en halv* miljon hästar.¹ Det betyder, att ungefär en sjättedel av alla bondeshushåll har hälften av alla hästar i sin ägo.

När vi vet detta, kan vi också tämligen noga bedöma de rika böndernas makt. De är mycket få till antalet: i skilda byalag och i skilda voloster kan deras antal uppskattas till tio–tjugo på varje hundratal bondehushåll. Men detta fåtal är de rikaste hushållen. Tar man Ryssland som helhet, har de nästan lika många hästar som alla övriga bönder tillsammans. Följaktligen har de också nästan hälften av böndernas hela åkerareal. Sådana bönder skördar avsevärt mera spannmål än deras familjer behöver. De säljer mycket spannmål. De använder spannmålen inte bara till mat, utan främst för försäljning, för att göra pengar. Sådana bönder kan spara pengar. De sätter in dem i sparkassar och banker. De köper jord som egendom. Vi har redan nämnt hur mycket jord bönderna varje år köper över hela Ryssland: nästan all denna jord går

¹ Vi upprepar än en gång, att alla siffror är i runda tal, ungefärliga. Det kan hända, att antalet rika bönder inte är just en och en halv miljon, utan en och en kvarts, eller en och tre kvarts eller rentav två miljoner. Men det gör ingen större skillnad. Det är här inte fråga om att beräkna varje tusental eller hundratusetal, utan att klart inse vilken makt och ställning de rika bönderna har, så att man kan skilja mellan sina fiender och sina vänner, så att man inte låter sig bedras av allehanda sagor eller tomt prat utan noga lär känna de fattigas och särskilt de rikas ställning.

Må varje arbetande på landsbygden noga se sig omkring i sin volost och i närbelägna voloster. Han kommer då att få se att våra beräkningar är riktiga, att bilden i genomsnitt blir densamma överallt: av hundra bondehushåll är tio, högst tjugo rika, ungefär tjugo är medelbönder och alla de övriga är fattiga.

till dessa få rika bönder. De fattiga på landsbygden kan inte ens tänka på att köpa jord, de måste tänka på hur de skall kunna hålla sig vid liv. De har ofta inte ens pengar till spannmål, ännu mindre till inköp av jord. Därför hjälper bankerna i allmänhet och en jordbrukarbank i synnerhet ingalunda alla bönder att skaffa sig jord (såsom en del folk ibland försäkrar i avsikt att bedra bönderna eller på grund av sin stora enfald), utan endast ytterst få bönder, endast de rika. Därför talar också de redan nämnda dåliga rådgivarna till bönderna osanning när de påstår, att den jord bönderna köper övergår från kapitalet till arbetet. Till arbetet, dvs till de medellösa arbetande människorna, kan jorden aldrig övergå, emedan man måste betala pengar för jorden. Det förekommer aldrig att fattiga har pengar över. Jorden övergår endast till rika, penningstarka bönder, till kapitalet, endast till sådana människor, som de fattiga på landsbygden måste *bekämpa* i förbund med arbetarna i städerna.

Det är inte nog med att de rika bönderna köper jord för evärdligt bruk; oftast lejer de jord för ett antal år, arrenderar den. De tar jord från de fattiga på landsbygden genom att arrendera stora stycken. Så har man t ex för ett distrikt (Konstantinograd) i Poltava-guvernemetet gjort en beräkning av hur mycket jord de rika bönderna arrenderar. Och vad fann man? Jo, det var endast några få, bara två hushåll av femton, som arrenderade 30 och flera desiatiner jord per hushåll. Men dessa rika hade i sina händer samlat *hälften* av hela den arrenderade jorden och i medeltal hade varje rik bonde *75 desiatiner* arrenderad jord! Eller ta Tauriska guvernemetet där man beräknat i vilken utsträckning de rika tillägnat sig den jord, som bönderna genom *byalaget*, genom bygemenskapen arrenderat av kronan. Det visade sig, att de rika, som bara utgjorde *en femtedel* av alla hushåll, hade tillägnat sig *tre fjärdedelar* av den arrenderade jorden. Jorden går överallt till dem som har pengar, och endast några få rika har pengar.

Vidare. Även bönderna själva arrenderar nu ut mycket jord. De överger sin skiftesjord, emedan de saknar boskap, utsäde och vad som behövs för brukningen. Idag har man ingen användning för jorden om man inte har pengar. I Novouzensk-distriktet i Samara-guvernemetet *arrenderar* en och ibland två rika bondgårdar av *tre skiftesjord* i sitt eget eller i ett annat byalag. Det är bönder utan häst eller med en häst, som arrenderar ut sin skiftesjord. Inte mindre än *en tredjedel* av bondgårdarna i Tauriska guvernemetet arrenderar ut skiftesjord. Av böndernas skiftesjord utarrenderas *en fjärdedel*, en kvarts miljon desiatiner. Av denna kvarts miljon arrenderas etthundrafemtio tusen (tre femtedelar) av rika bönder! Här ser vi åter huruvida byalaget, bygemenskapen lämpar sig för de fattiga. Den i bygemenskapen som har pengar, han har även makt. Men vi behöver ett förbund av de fattiga i alla byalag.

På samma sätt som man bedrar bönderna beträffande inköp av jord, bedrar man dem även med prat om billiga inköp av plogar, skördemaskiner och alla möjliga andra förbättrade redskap. Zemstvolager läggs upp, arteller inrättas och man säger: bättre redskap kommer att förbättra böndernas läge. Det är rena bedrägeriet. Det är bara de rika, som kan skaffa sig bättre redskap, och de fattiga blir nästan helt utan. De fattiga har inte så det räcker till plogar och skördemaskiner, det är gott och väl om de kan klara livhanken! All sådan ”hjälp åt bönderna” är ingenting annat än hjälp åt de rika. Men de fattigas massa, som varken har jord, boskap eller reserver, blir inte hjälpt av att bättre redskap blir billigare. Ett exempel på detta. I ett distrikt i Samara-guvernemetet har man gjort en beräkning av alla förbättrade redskap hos rika och fattiga bönder. Det visade sig, att *en femtedel* av hushållen, dvs de mest välbärgade, ägde nästan *tre fjärdedelar* av alla förbättrade redskap och att de fattiga, dvs *hälften* av hushållen, ägde allt som allt *ett trediondedel*. I detta distrikt saknade 10 000 hushåll av sammanlagt 28 000 häst eller ägde en var, och dessa 10 000 hushåll ägde allt som allt *sju* förbättrade redskap av sammanlagt 5 724 förbättrade redskap hos samtliga bondehushåll i detta distrikt. Sju redskap av 5 724 – det är andelen för de fattiga på landsbygden i alla dessa förbättringar av hushållet, i den spridning av plogar och skördemaskiner, som påstås hjälpa

”alla bönder”! Det är vad de fattiga på landsbygden har att vänta av dem, som pratar om att ”förbättra bondehushållningen”!

Ett av de rika böndernas viktigaste kännetecken är slutligen, att de *lejer lantarbetare och daglönare*. Liksom godsägarna lever även de rika bönderna av andras arbete. Liksom godsägarna blir de rika av att böndernas massa ruineras och utarmas. De söker liksom godsägarna att pressa ut mesta möjliga arbete av sina lantarbetare och att betala dem så lite som möjligt. Om inte miljoner bönder hade helt utarmats och tvingats att söka arbete hos andra, att bli lantarbetare, att sälja sin arbetskraft, så kunde de rika bönderna inte existera och driva sitt hushåll. Då kunde de inte samla ihop ”övergiven” skiftesjord någonstans, inte skaffa sig arbetare någonstans. En och en halv miljon rika bönder lejer i hela Ryssland säkerligen minst *en miljon* lantarbetare och daglönare. Det är klart, att de rika bönderna i den stora kampen mellan den besittande klassen och den egendomslösa klassen, mellan företagarna och arbetarna, mellan bourgeoisin och proletariatet, kommer att ställa sig på ägarnas sida mot arbetarklassen.

Vi känner nu de rika böndernas ställning och makt. Låt oss nu se hur de fattiga på landsbygden lever.

Vi har redan nämnt, att det stora flertalet, nästan två tredjedelar av alla bondehushåll i hela Ryssland, hör till de fattiga på landsbygden. Först och främst hushållen utan häst, vilka under inga omständigheter är mindre än *tre miljoner*, utan idag sannolikt flera, uppemot tre och en halv miljon. Varje hungerår, varje missväxt ruinerar tiotusentals hushåll. Befolkningen växer, livet blir allt svårare men godsägarna och de rika bönderna har redan roffat åt sig all bättre jord. Varje år utarmas allt fler och fler människor, flyttar till städerna och fabrikena, blir lantarbetare och tillfällighetsarbetare. En bonde utan häst är en person, som redan blivit helt medellös. Han är proletär. Han lever (i den mån han lever, men rättare vore att säga, att han inte lever utan drar sig fram) inte av jorden, inte av sitt hushåll utan som lönarbetare. Han är bror till arbetarna i städerna. En bonde utan häst har ingen användning för sin jord: hälften av alla bondehushållen utan häst *arrenderar ut sin skiftesjord*, ibland överlåter de den rentav gratis till byalaget (ja, får t o m betala skillnaden mellan byalagets arrende till honom och byalagets inkomst!), emedan de icke är i stånd att bruka den. En bonde utan häst kan beså en desiatin, högst två. Han är alltid tvungen att köpa spannmål (om han har något att köpa för), den egna spannmålen räcker aldrig till hans livsuppehälle. Bondehushållen med en häst var, som i hela Ryssland uppgår till ungefär tre och en halv miljon, har det inte mycket bättre. Det finns naturligtvis, som vi redan påpekat, undantag. Här och där kan man påträffa medelbönder och även rika bönder med bara en häst. Men vi talar inte om undantagen, om vissa orter, utan om hela Ryssland. Tar vi hela massan av bönder med en häst, så är det ställt utom tvivel, att denna massa lever i fattigdom och nöd. En bonde med en häst besår även i jordbruksguvernemen-
 ten blott tre–fyra, sällan fem desiatiner; den egna spannmålen räcker inte heller för honom. Han livnär sig inte ens under goda år bättre än en bonde utan häst, han är alltså ständigt undernär, ständigt hungrig. Hans hushåll befinner sig i fullständigt förfall, boskapen är dålig, fordret räcker inte, han saknar kraft nog att bruka jorden ordentligt. För hela sitt hushåll (utom foder till boskapen) kan en bonde med en häst använda – t ex i Voronezj-guvernemen-
 tet – högst *tjugo rubel om året!* (En rik bonde använder *tio gånger så mycket*.) Tjugo rubel om året – till arrendeavgifter, till inköp av boskap, till lagning av träplogen och andra redskap, till herden och allt övrigt! Är det ett hushåll? Det är ett enda bekymmer, ett enda tvångsarbete, ett evigt slavgöra. Det är lätt förklarligt, att det bland bönder med en häst även finns sådana, och inte så få, som *arrenderar ut sin skiftesjord*. Även jord är till föga nytta för en fattig. Pengar har han inte, och från sin jord får han varken pengar eller uppehälle. Men pengar behövs till allt möjligt: till mat, till kläder, till hushåll och till skatter. Enbart skatterna för en bonde med en häst i Voronezj-guvernemen-
 tet uppgår vanligen till arton rubel

om året, men allt som allt kan han inte skaffa mer än 75 rubel om året till alla sina utgifter. Under dessa omständigheter är det ett rent håån att tala om inköp av jord, om förbättrade redskap, om jordbrukarbanker: detta har inte alls upfunnits för de fattiga.

Varifrån skall pengar tas? Man måste skaffa sig "arbetsförtjänst". En bonde med en häst kan, i likhet med bonden utan häst, bara hålla huvudet över vattnet genom "arbetsförtjänst". Men vad betyder "arbetsförtjänst"? Det betyder att arbeta hos andra, att arbeta för lön. Det betyder, att bonden med en häst till hälften upphört att vara husbonde, att han blivit lönarbetare, proletär. Därför kallas dessa bönder *halvproletärer*. Också de är bröder till arbetarna i städerna, därför att även de plundras på alla möjliga sätt av olika slags företagare. De har inte heller någon annan utväg, någon annan räddning, än att sluta sig samman med socialdemokraterna till kamp mot alla rika, mot alla besittande. Vilka är det som arbetar vid järnvägsbyggen? Vilka är det som blir bestulna av underföretagarna? Vilka är det som arbetar som timmerhuggare och flottare? Vilka är det som tjänar som lantarbetare? Vilka är det som arbetar som daglönare? Vilka är det som utför tillfällighetsarbetet i städerna och hamnarna? Det är alltid de fattiga på landsbygden. Det är alltid bönder utan häst eller med en häst. Det är alltid landsbygdens proletärer och halvproletärer. Och vilken massa av sådana människor finns det inte i Ryssland! Man har räknat ut, att det varje år i hela Ryssland (utom Kaukasien och Sibirien) ställs ut åtta, ja ibland nio miljoner pass. Det är alltid fråga om kringströvande arbetare. De är bönder bara till namnet, men är i själva verket lönarbetare. De måste alla sluta sig samman i ett förbund med arbetarna i städerna, och varje ljusstråle och kunskapsfrö, som når landsbygden, kommer att vidga och stärka detta förbund.

Vi får inte glömma ännu en sak i fråga om "arbetsförtjänster". Alla ämbetsmän och alla som tänker på ämbetsmannavis talar gärna om att bönderna, muzjikerna, "behöver" två ting: jord (bara inte så mycket – mycket kan de heller inte få, emedan de rika redan tagit för sig!) och "arbetsförtjänster". För att hjälpa folket måste man därför, påstås det, införa flera förvärvskällor på landsbygden och "ge" fler tillfällen till "arbetsförtjänst". Sådant tal är rena rama hyckleriet. För de fattiga är arbetsförtjänst detsamma som lönarbete. "Ge tillfälle till arbetsförtjänst" åt bönderna betyder att göra bönderna till lönarbetare. En fin hjälp måste man säga! För de rika bönderna finns andra "arbetsförtjänster", som kräver kapital – t ex att bygga en kvarn eller något annat företag, köpa tröskmaskiner, bedriva handel osv. Att blanda ihop dessa arbetsförtjänster för penningstarka personer med de fattigas *lönarbete* innebär att bedra de fattiga. För de rika är naturligtvis ett sådant bedrägeri fördelaktigt, det är fördelaktigt för dem att saken framställs som om all "arbetsförtjänst" passar för *alla* bönders krafter och penningmedel. Men den som verkligen vill de fattigas väl, han säger dem *hela sanningen och ingenting annat än sanningen*.

Det återstår nu för oss att tala om medelbönderna. Vi har redan sett, att man i genomsnitt i hela Ryssland kan räkna dem som medelbönder, vilka har två dragdjur, och att ungefär två miljoner av tio miljoner bondgårdar består av sådana hushåll. Medelbönderna står mitt emellan de rika och proletärerna och därför kallas de medelbönder. Deras levnadsförhållanden är medelgoda: under goda år går deras hushåll ihop, men nöden står alltid på lur. De har inga besparingar, eller också ytterst små. Därför är deras hushåll osäkert. Pengar är svåra att skaffa: från sitt eget hushåll kan de ytterst sällan få så mycket pengar som behövs och då bara nätt och jämnt. Att skaffa sig arbetsförtjänst betyder att lämna hushållet, att låta jordbruket vårdslösas. Det oaktat kan många medelbönder inte klara sig utan arbetsförtjänster: de är tvungna att skaffa sig lönarbete, nöden tvingar dem att underkasta sig godsägarna, att skuldsätta sig. Att frigöra sig från skulder lyckas nästan aldrig för medelbönderna: de har inga fasta inkomster som de rika bönderna. Om de skuldsatt sig, innebär det att ha stuckit huvudet i en snara. De kan inte komma ifrån skulderna förrän de helt utarmats. Det är främst medelbönderna som blir förslavade under godsägarna, ty dessa behöver för förekommande göromål

en bonde som inte är ruinerad, som har ett par hästar och alla för hushållet nödvändiga redskap. Det ställer sig svårt för medelbonden att söka sig utanför byn för att skaffa sig arbetsförtjänst – därför förslavar han sig åt godsägarna som gengäld för spannmål, tillåtelse att använda betesmark, arrendering av avsöndrade jordstycken och penningkulder som gjorts under vintern. Utom av godsägaren och kulaken pressas medelbonden hårt även av sin rike granne, som alltid är beredd att roffa åt sig hans jord och aldrig försitter ett tillfälle att komma åt honom på alla sätt och vis. Just så lever en medelbonde: han är varken fågel eller fisk. Han är varken en verklig, äkta gårdsägare eller arbetare. Alla medelbönder söker bli herrar, de vill bli besuttna, men ytterst få lyckas. Det är mycket få av dem, som ens lejer lantarbetare eller daglönare och själva söker göda sig på andras arbete, att klättra upp till de rika på andras rygg. De flesta medelbönderna har inga pengar att leja folk för, de måste själva leja ut sig. Överallt där en kamp börjar mellan de rika och de fattiga, mellan de besittande och arbetarna befinner sig medelbönderna mitt emellan och vet inte var de skall ställa sig. De rika bjuder dem över på sin sida och säger: du är också en gårdsägare, en besittande, du har ingenting att göra med de medellösa arbetarna. Men arbetarna säger: de rika kommer att lura och plundra dig, för dig finns ingen annan räddning än att hjälpa oss i kampen mot alla rika. Denna kamp om medelbönderna pågår överallt, i alla länder, där de socialdemokratiska arbetarna kämpar för det arbetande folkets frigörelse. I Ryssland har denna kamp nyss börjat. Därför måste vi synnerligen noggrant överväga denna sak och klart lära oss att förstå vilka bedrägerier de rika använder för att fånga medelbönderna, och hur vi skall kunna avslöja dessa bedrägerier, hur vi skall kunna hjälpa medelbönderna att finna sina rätta vänner. Om de ryska socialdemokratiska arbetarna med en gång slår in på den rätta vägen, så kommer vi avsevärt snabbare än våra kamrater, de tyska arbetarna, att åstadkomma ett starkt förbund mellan det arbetande folket på landsbygden och arbetarna i städerna och snabbt vinna seger över alla fiender till det arbetande folket.

4. Var skall medelbonden ställa sig? På de besittandes och de rikas sida eller på arbetarnas och de egendomslösas sida?

Alla egendomsbesittande, hela bourgeoisin strävar efter att vinna över medelbönderna på sin sida genom att lova dem alla möjliga förbättringar i deras hushåll (billiga plogar, jordbrukarbanker, införande av grässådd, boskap och gödningsämnen till billigt pris osv) samt genom att göra bönderna till medlemmar i alla slags lantmannaförbund (kooperativ som de kallas i broschyrer), förbund av alla slags bönder för att förbättra deras hushåll. På detta sätt söker bourgeoisin avhålla medelbönderna och även små bönderna, även halvproletärerna, från ett förbund med arbetarna och att få dem över på de rikas sida, på bourgeoisins sida, i dess kamp mot arbetarna, mot proletariatet.

De socialdemokratiska arbetarna svarar härpå: det är en fin sak att förbättra jordbruket. Det är inget ont i att köpa billiga plogar; nu söker även varje handelsman, om han inte är en dumbom, att sälja billigare och därmed dra till sig köpare. Men då man förespeglar fattiga bönder och medelbönder, att förbättringar i jordbruket och billigare plogar skall hjälpa dem alla att ta sig ur fattigdomen och att komma på fötter utan att man alls rör de rika – då *är det bedrägeri*. På alla dessa förbättringar, prissänkningar och kooperativ (föreningar för försäljning och inköp av varor) *vinner de rika mycket mera*. De rika blir allt starkare, de pressar fattigbönderna och medelbönderna allt mera. Så länge de förblir rika, så länge de innehar den största delen av jorden, av boskapen, av redskapen och pengarna – så länge allt detta pågår kommer varken fattigbönderna eller medelbönderna någonsin att kunna ta sig ur sin nöd. En eller annan medelbonde kan svinga sig upp till de rika genom dessa förbättringar och kooperativ, men hela folket och alla medelbönder sjunker i allt djupare nöd. För att alla

medelbönder skall kunna bli rika, måste de rika avlägsnas, och avlägsna dem kan endast ett förbund av arbetarna i städerna och de fattiga på landsbygden.

Bourgeoisin säger till medelbonden (och även till småbonden): vi skall sälja billig jord, billiga plogar till dig men i gengäld måste du sälja din själ och avstå från att bekämpa alla rika.

De socialdemokratiska arbetarna säger: om de verkligen säljer billigt, varför skulle ni då inte köpa, om ni bara har pengar – affär är affär. Men sin själ bör man aldrig sälja. Att avstå från kamp tillsammans med arbetarna i städerna mot hela bourgeoisin betyder att för evigt fortsätta att leva i fattigdom och nöd. De rika vinner ännu mera, berikar sig ännu mera på billigare varor. Men den som inga pengar har i sin pung, han blir inte hjälpt om också varorna blir billigare, så länge han inte tar pengarna från bourgeoisin.

Låt oss ta ett exempel. Bourgeoisins anhängare gör stort nummer av alla slags kooperativ (föreningar för billiga inköp och fördelaktig försäljning). Det finns rentav folk som kallar sig ”socialistrevolutionärer”, vilka liksom bourgeoisin skriker om att bönderna främst behöver kooperativa sammanslutningar. Man börjar nu hos oss i Ryssland införa alla slags kooperativa organisationer, men vi har ännu ytterst få sådana och kommer att ha ett ringa antal av dem, så länge vi saknar politisk frihet. Men i Tyskland är alla slags kooperativ mycket vanliga bland bönderna. Låt oss se vilka som får mesta hjälpen av dessa kooperativ. I hela Tyskland har man 140 000 självständiga bönder som medlemmar i kooperativ för avsättning av mjölk och mjölkprodukter, och dessa 140 000 bönder har 1 100 000 kor (vi använder åter runda tal för enkelhetens skull). Man beräknar att det i hela Tyskland finns *fyra miljoner* fattiga bönder. Av dessa är endast 40 000 medlemmar i kooperativen: det betyder att *endast en* av hundra fattiga bönder betjänar sig av dessa kooperativ. Dessa 40 000 fattigbönder har endast 100 000 kor. Vidare finns det *en miljon* medelbönder; av dem är 50 000 med i Kooperationen (dvs fem av hundra) och de har 200 000 kor. Till slut har vi *en tredjedels miljon* rika jordbrukare (dvs både godsägare och rika bönder); av dem är 50 000 med i Kooperationen (dvs *sjutton* av hundra!) och äger 800 000 kor!

Här ser vi vem som främst och mest blir hjälpt av Kooperationen. Så blir bonden dragen vid näsan av människor, som skriker om att rädda medelbonden genom allehanda dylika föreningar för billiga inköp och fördelaktig försäljning. För en mycket billig penning vill bourgeoisin ”friköpa” bonden från socialdemokraterna, vilka uppmanar både de fattiga bönderna och medelbönderna att förena sig med dem.

I vårt land upprättas även olika slags ostberedningsarteller och mjölkuppsamlingspunkter. I vårt land finns även övernog av folk, som skriker: arteller, byalag och kooperativ – det är vad bonden behöver. Men se vem som drar den största nyttan av dessa arteller, kooperativ och byalagsarrenden. Av hundra hushåll i vårt land saknar minst tjugo helt kor; trettio har en ko per hushåll: de säljer mjölk på grund av bitter nöd, deras egna barn får ingen mjölk, svälter och dör som flugor. Men de rika bönderna har tre, fyra eller flera kor var och dessa rika bönder har hälften av alla kor, som bönderna äger. Vilka har då nytta av ostberedningsarteller? Det är klart, att det främst är godsägarna och bondebourgeoisin. Det är klart, att det är *fördelaktigt för dem*, att medelbönderna och de fattiga bönderna dras till dem, att de inte ser utvägen ur eländet i alla arbetares kamp mot hela bourgeoisin, utan i enskilda små- och medelbönders strävan att kravla sig ur eländet och klättra upp till de rika.

Denna strävan stöds och uppmuntras på alla sätt av bourgeoisins alla anhängare, vilka ger sig ut för att vara småböndernas förkämpar och vänner. Och många barnsliga personer känner inte igen ulven i fårakläderna utan upprepar det borgerliga bedrägeriet i tron att de gagnar små- och medelbönderna. De söker t ex i tal och skrift bevisa att småbruk är fördelaktigast och mest inkomstbringande, att småbruket blomstrar; därför, säger de, har vi överallt så många småbrukare, därför håller de så fast vid sin jord (men inte därför att bourgeoisin, som

även har alla pengar, roffat åt sig all den bästa jorden, medan de fattiga måste tränga ihop sig och hela livet släpa ut sig på små jordstycken!). Småbönderna behöver inte mycket pengar, påstår dessa personer, som talar så vackert; små- och medelbönderna är sparsammare och strävsammare än storbönderna och förstår dessutom att leva enklare: i stället för att köpa hö åt kreaturen ger de dem halm; i stället för att köpa dyra maskiner stiger de upp tidigare och arbetar längre och uträttar lika mycket som en maskin; i stället för att betala pengar till andra för varje lagning griper de själva till yxan på helgdagarna och timrar – det blir mycket billigare än för storbonden; i stället för att hålla en dyr häst eller en oxe plöjer de jorden med kon – alla fattiga tyska bönder plöjer med kor och även i vårt land är folket så utarmat att det inte bara börjar spänna kor utan också människor för plogen! Så fördelaktigt detta är! Så billigt! Så lovvärt det är att små- och medelbönderna är så flitiga och nitiska, lever så enkelt, inte sysslar med strunt, inte tänker på socialism, utan endast på sitt eget hushåll! De dras inte till arbetarna, som ställer till med strejker mot bourgeoisin, utan följer de rika och söker bli bättre folk! Om alla var lika nitiska, flitiga och levde enkelt, om de inte söp, om de sparade mera pengar, slösade mindre på all slags grannlåt och inte födde så många barn – då skulle alla leva gott, då skulle det inte finnas någon fattigdom och nöd!

Så söta visor sjunger bourgeoisin för medelbönderna, och det finns enfaldiga människor, som tror på dessa visor och själva upprepar dem!¹ I verkligheten är dessa söta visor rena rama bedrägeriet, rena rama hånet mot bönderna. Nöden, den bittra nöden, som tvingar små- och medelbönderna att arbeta från tidigt på morgonen till sent på kvällen, att knussla med varje brödbit och neka sig den allra minsta penningutgift, kallas av dessa människor för billigt och fördelaktigt hushåll. Naturligtvis, vad kan vara ”billigare” och ”fördelaktigare” än att i tre år gå i samma byxor, att gå barfota på sommaren, att laga plogen med rep och utfodra kon med rutten halm från taket! Om en borgare eller förmögen bonde sattes på en sådan ”billig” och ”fördelaktig” gård, skulle han nog snabbt glömma sina söta visor!

Folk, som prisar småbruket, vill ibland hjälpa bönderna, men i själva verket skadar de dem bara. De bedrar bönderna med fagert snack på samma sätt som folk bedras av ett *lotteri*. Jag skall strax förklara vad lotteri är. Jag har t ex en ko, som är värd femtio rubel. Jag vill spela bort denna ko på lotteri och erbjuder envar lottsedlar för en rubel stycket. För en rubel kan man vinna en ko! Folket känner sig smickrat och silverrublerna strömmar in. När jag fått in hundra rubel, ordnar jag dragning: den vars sedel vinner får kon för en rubel, men de övriga får ingenting. Blev denna ko ”billig” för folket? Nej, den blev mycket dyr, därför att man sammanlagt betalade dubbelt så mycket som den var värd, därför att två personer (den som anordnade lotteriet och den som vann kon) berikat sig utan arbete och därtill berikat sig på bekostnad av nittionio personer, som förlorat pengar. Den som påstår att lotterier är fördelaktiga för folket, han bedrar således helt enkelt folket. På samma sätt bedras bönderna av de personer, som lovar att rädda dem ur fattigdom och nöd genom olika kooperativ (föreningar för fördelaktig försäljning och billiga inköp), genom allehanda förbättringar i hushållet, genom allehanda banker osv. På samma sätt som en vinner och de övriga förlorar på ett lotteri, så är det även här: en medelbonde kan ta tillfället i akt, svinga sig upp till de rika, men nittionio av hans kamrater får träla hela sitt liv utan att komma ut ur sin nöd och utarmas rentav allt mera. Må varje bybo se sig noga omkring i sitt samhälle och hela sitt distrikt: Har många medelbönder kommit sig upp till rikedom och glömt sin nöd? Och hur

¹ Hos oss i Ryssland kallas dessa enfaldiga människor, som vill böndernas bästa, men i alla fall tar dessa söta visor i sin mun, för ”narodniker” eller ”anhängare av småbruket”. På grund av oförstånd följer ”socialist-revolutionärerna” i deras spår. Även i Tyskland finns det många människor som sjunger söta visor. En av dem, Eduard David, har nyligen skrivit en tjock bok, där han säger, att småbruket är ojämförligt fördelaktigare än storbruket, därför att småbönderna inte gör några onödiga utgifter, inte håller sig med hästar för plöjning, utan klarar sig med en ko, som samtidigt ger mjölk.

många är de, som hela sitt liv inte kunnat frigöra sig från sin nöd? Hur många är de, som utarmats och flyttat från landsbygden? Som vi sett beräknas det, att det inte finns mer än två miljoner medelbondehushåll i hela Ryssland. Låt oss anta att allehanda föreningar för billiga inköp och fördelaktiga försäljningar blir tio gånger fler än nu. Vart skulle det leda? Det vore redan mycket om hundratusen medelbönder därigenom blev rika. Vad skulle det betyda? Jo, att fem medelbönder av hundra skulle bli rika. Men de andra nittiofem? De skulle fortfarande ha det lika svårt och för många av dem skulle livet bli ännu svårare! Och de fattiga skulle utarmas ännu mera!

Det är klart, att bourgeoisin inte önskar något hellre än att så många små- och medelbönder som möjligt skall sträva efter att bli rika, att de *skall tro* på möjligheten att kunna rädda sig ur nöden utan kamp mot bourgeoisin, att de *skall sätta sitt hopp* till sitt eget nit, sin egen gnidighet, till möjligheten att bli rika och inte till ett förbund med arbetarna på landsbygden och i städerna. Bourgeoisin söker av alla krafter upprätthålla denna bedrägliga tro och förhoppning hos bonden, söka söva honom med allt slags fagert snack.

För att avslöja alla dessa honungslena människors bedrägeri är det nog att ställa dem tre frågor.

Den första frågan. Kan det arbetande folket rädda sig ur nöd och elände, då i Ryssland av tvåhundrafyrtio miljoner desiatiner odlingsbar jord etthundra miljoner tillhör privata jordägare? Då sextontusen mycket stora jordägare äger sextiofem miljoner desiatiner?

Den andra frågan. Kan det arbetande folket rädda sig ur nöd och elände, då en och en halv miljon rika bondehushåll (av sammanlagt tio miljoner) i sina händer samlat hälften av böndernas besådda areal, hälften av böndernas alla hästar och kreatur samt mycket mer än hälften av böndernas alla förråd och penningbesparingar? Då denna bondebourgoisi fortsätter att bli allt rikare och rikare genom att den pressar de fattiga bönderna och medelbönderna och berikar sig på andras arbete, lantarbetarnas och daglönarnas? Då sex och en halv miljon bondehushåll är utarmade och fattiga, alltid hungriga och får sitt ömkliga stycke bröd genom allehanda lönarbete?

Den tredje frågan. Kan det arbetande folket rädda sig ur nöd och elände, då pengarna blivit den starkaste makten, då man kan köpa allt för pengar: fabriker, jord och rentav människor till lönarbetare, till löneslavar? Då det inte går att leva och idka hushåll utan pengar? Då småbonden, fattigbonden, måste kämpa mot storbonden för att skaffa sig pengar? Då några tusen godsägare, köpmän, fabriksägare och bankirer samlat hundratals miljoner rubel i sina händer och dessutom förfogar över alla banker dit tusentals miljoner rubel strömmar in?

Man kan inte slinka undan dessa frågor med fagert snack om småbrukets eller kooperationens fördelar. På dessa frågor kan svaret bara bli ett: den verkliga ”kooperation”, som kan rädda det arbetande folket, är ett *förbund* mellan de fattiga på landsbygden och de socialdemokratiska arbetarna i städerna för kamp mot hela bourgeoisin. Ju snabbare *detta* förbund kommer att utvidgas och stärkas, desto snabbare kommer medelbonden att inse hela lögnen i bourgeoisins löften, desto snabbare kommer medelbönderna att ställa sig på vår sida.

Bourgeoisin vet detta, och därför sprider den utom fagert snack all slags lögn om socialdemokraterna. Den påstår, att socialdemokraterna vill beröva medelbönderna och småbönderna deras egendom. *Det är lögn*. Socialdemokraterna vill ta egendomen endast från storbrukarna, *endast från dem, som lever av andras arbete*. Socialdemokraterna *kommer aldrig att beröva små- och medelbönderna, vilka inte lejer arbetare, deras egendom*. Socialdemokraterna försvarar och hävdar hela det arbetande folkets intressen, inte enbart arbetarnas i städerna, vilka är de mest medvetna och bäst sammanslutna, utan även arbetarnas på landsbygden och de små hantverkarnas och böndernas intressen, om dessa inte lejer

arbetare och inte dras till de rika, inte går över på bourgeoisins sida. *Socialdemokraterna kämpar för alla förbättringar av arbetarnas och böndernas liv*, som kan genomföras omedelbart, innan vi har krossat bourgeoisins herravälde, och som kommer att underlätta denna kamp mot bourgeoisin. Men socialdemokraterna bedrar inte bönderna, de säger dem *hela sanningen*, de säger dem på förhand och direkt, att inga förbättringar kan rädda folket ur nöd och elände, så länge bourgeoisin härskar. För att *hela folket* må veta vad socialdemokratien är och vad den vill har socialdemokraterna gjort upp ett *program*¹. Ett program är en kort, klar och noggrann förklaring om *allt som partiet strävar efter och som det kämpar för*.

Socialdemokratien är det enda parti som för fram ett klart och tydligt program, så att hela folket skall kunna se och känna det, så att partiet endast skall kunna bestå av personer, som verkligen vill kämpa för hela det arbetande folkets frigörelse från bourgeoisins förtryck, och därtill personer, som på ett riktigt sätt förstår vilka som måste sluta sig samman för denna kamp och hur denna kamp skall föras. Dessutom anser socialdemokraterna, att man i programmet måste direkt, öppet och noga *förklara vad det arbetande folkets nöd och fattigdom kommer sig av* och varför arbetarnas förbund blir allt bredare och starkare. Det är inte nog med att säga, att folket lever dåligt, och att mana till revolt: det kan varje gaphals göra, men det hjälper inte mycket. Det är nödvändigt att det arbetande folket klart inser *varför* det är fattigt och *med vem det måste sluta sig samman* för att kämpa för frigörelse ur nöden.

Vi har redan sagt vad socialdemokraterna vill, vad det arbetande folkets nöd och elände kommer sig av, mot vem de fattiga på landsbygden måste kämpa och med vem de måste sluta sig samman för denna kamp.

Nu skall vi förklara *vilka förbättringar* vi *omedelbart* kan tillkämpa oss genom vår kamp, förbättringar både i arbetarnas och i böndernas liv.

5. Vilka förbättringar eftersträvar socialdemokraterna för hela folket och för arbetarna?

Socialdemokraterna kämpar för hela det arbetande folkets frigörelse från all slags utsugning, allt slags förtryck och alla slags orättvisor. För att frigöra sig måste arbetarklassen först och främst sammansluta sig. Och för att sammansluta sig måste den ha föreningsfrihet, föreningsrätt, måste den ha *politisk frihet*. Vi har redan sagt, att självhärskardömets styrelse innebär att folket är förslavat under ämbetsmännen och polisen. Hela folket, utom en klick hovmän samt rika knösar och överhetspersoner, som har tillträde till hovet, behöver därför politisk frihet. Men det är arbetarna och bönderna som har störst behov av politisk frihet. Rikt folk kan friköpa sig från ämbetsmännens och polisens godtycke och egenmäktighet. Rikt folk kan gå högt upp med sina klagomål. Därför tar sig polisen och ämbetsmännen mycket mindre friheter mot rika än mot fattiga. Arbetarna och bönderna har ingenting, varmed de kan friköpa sig från polisen och ämbetsmännen, de har ingen att klaga hos, och det överstiger deras krafter att gå till domstol. Arbetarna och bönderna kan aldrig frigöra sig från polisens och ämbetsmännens övergrepp, egenmäktighet och förolämpningar, så länge det inte i staten finns en *vald styrelse*, så länge det inte finns *en folkförsamling av deputerade*. Endast en sådan församling av folkets deputerade kan frigöra folket från dess förslavning under ämbetsmännen. Varje medveten bonde måste vara för socialdemokraterna, som av tsarregeringen först och främst och som det viktigaste kräver att *det inkallas en folkförsamling av deputerade*. De deputerade måste väljas av alla, oavsett stånd, utan skillnad mellan rika och fattiga. Valen måste vara fria, utan inblandning från ämbetsmännens sida; valförrättningen måste övervakas av befullmäktigade personer, inte av polis och zemstvochefer. Då kommer de deputerade för hela folket att

¹ Se längre fram, i slutet av boken. Bilaga – *Program för Rysslands socialdemokratiska arbetarparti, föreslaget av den socialdemokratiska tidningen Iskra och tidskriften Zarja*.

kunna diskutera folkets alla behov, då kommer de att kunna införa en bättre ordning i Ryssland.

Socialdemokraterna kräver, att polisen inte skall kunna kasta någon i fängelse utan rättegång. Ämbetsmän måste strängt bestraffas för godtyckliga arresteringar. För att göra slut på ämbetsmännens egenmäktighet måste man genomdriva att folket självt väljer ämbetsmännen, att envar har rätt att direkt inför domstol anföra klagomål mot alla ämbetsmän. Vad tjänar det till att klaga på en polis hos en zemstvochef eller på en zemstvochef hos guvernören? Det är klart att zemstvochefen bara håller med polisen och guvernören med zemstvochefen, och den klagande kan dessutom råka illa ut, bli kastad i fängelse eller förvisad till Sibirien. Ämbetsmännen kommer att kuvas först när envar hos oss i Ryssland (liksom i alla andra länder) får rätt att anföra klagomål såväl hos en folkförsamling som en vald domstol och att fritt tala om sina behov eller skriva om dem i tidningar.

Det ryska folket är fortfarande liveget beroende av ämbetsmännen. Utan ämbetsmännens tillstånd har folket ingen rätt att ordna möten eller att utge böcker och tidningar! Är inte detta ett liveget beroende? Om man inte har rätt att fritt ordna möten, att fritt låta trycka böcker, hur skall man då kunna få rätt mot ämbetsmän och rika? Ämbetsmännen förbjuder givetvis alla böcker, som innehåller sanningen, och varje sant ord om folkets nöd. Också denna broschyr måste det socialdemokratiska partiet trycka i hemlighet och sprida i hemlighet: envar, hos vilken denna broschyr påträffas, kommer att dras inför domstol och kastas i fängelse. Men de socialdemokratiska arbetarna fruktar inte detta: de trycker mer och mer och ger folket allt fler sanningsenliga böcker att läsa. Inga fängelser, inga förföljelser kan stoppa kampen för folkets frihet!

Socialdemokraterna kräver, att stånden avskaffas, att statens alla medborgare blir helt likaberättigade. Nu har vi icke skattskyldiga och skattskyldiga stånd, privilegierade och icke privilegierade, vi har folk med blått blod och med vanligt blod, för vanligt folk finns rentav spöstraffet fortfarande kvar. I inget annat land är arbetarna och bönderna så underkuvade. I inget annat land än Ryssland har man skilda lagar för skilda stånd. Det är dags också för det ryska folket att kräva, att varje bonde skall få *alla de rättigheter*, som en adelsman har. Är det inte skam, att spöstraffet fortfarande finns kvar, att det fortfarande finns ett *skattskyldigt* stånd, mer än fyrtio år efter livegenskapens upphävande?

Socialdemokraterna kräver fullständig rörelse- och näringsfrihet för folket. Vad innebär *rörelsefrihet*? Det innebär att bonden skall ha rätt att bege sig vart han vill, flytta vart han vill, välja vilken by eller stad som helst, utan att begära tillstånd hos någon. Det innebär att passen skall avskaffas också i hela Ryssland (i alla andra stater är passen avskaffade för länge sedan), så att ingen polis, ingen zemstvochef har rätt att hindra en bonde att bosätta sig och arbeta var han vill. Den ryske bonden är fortfarande så förslavad under ämbetsmännen, att han inte fritt kan flytta till en stad, inte fritt kan bosätta sig på ny jord. Ministern beordrar, att guvernörerna skall förhindra *egenmäktiga* utflyttningar! Guvernören vet bättre än bonden vilken plats som passar bonden! Bonden är ett litet barn och utan myndigheternas tillstånd får han inte förflytta sig! Är inte detta ett liveget beroende? Är det inte ett hån mot hela folket, att varje liten adelsman, som slösat bort sin förmögenhet, tillåts kommendera över vuxna jordbrukare?

Det finns en bok *Missväxt och folknöd* (hungersnöd), skriven av den nuvarande "jordbruksministern", herr Jermolov. I denna bok sägs direkt: bonden får inte flytta när herrar godsägare på orten behöver arbetskraft. Ministern säger detta öppet, ogenerat, i tron att bonden inte skall få höra vad han säger och inte förstå det. Varför skall man släppa iväg folk, då herrar godsägare behöver billig arbetskraft? Ju större befolkningstätheten är, desto bättre för godsägarna, ju större nöd, desto billigare arbetskraft, desto tåligare kommer folket att bära allt slags förtryck. Förr var det fogdarna som bevakade herrarnas intressen, nu är det zemstvo-

cheferna och guvernörerna. Förr var det fogdarna, som gav order om spöstraff i stallet, men nu är det zemstvocheferna, som ger order om prygelstraff i voloststyrelsen.

Socialdemokraterna kräver, att den stående hären avskaffas och att det i stället införs ett folkvärn, att hela folket beväpnas. En stående här är en här, som är skild från folket och som tränas för att skjuta på folket. Om inte soldaterna stängdes in flera år i kaserner och drillades omänskligt där, skulle då soldaterna kunna skjuta på sina egna bröder, arbetarna och bönderna? Skulle soldaterna då gå emot hungrande bönder? Det behövs ingalunda en stående här för att skydda landet mot fienders anfall; för detta räcker det med ett folkvärn. Om varje medborgare beväpnas, behöver Ryssland inte frukta någon fiende. Men folket skulle befrias från militärens förtryck: militären kostar *hundratals miljoner rubel om året*. Alla dessa pengar tas från folket. Därför är också skatterna så höga och därför blir det allt svårare att leva. Militären stärker ytterligare ämbetsmännens och polisens makt över folket. Militären är nödvändig för att utplundra andra folk, för att t ex ta jord från kineserna. Men för folket blir det därför inte lättare, utan tvärtom allt svårare på grund av nya skatter. Att ersätta den stående hären med hela folkets beväpning skulle medföra en väldig lättnad för alla arbetare och alla bönder.

En lika väldig lättnad för alla arbetare och alla bönder skulle det bli om *de indirekta skatterna avskaffades*, vilket socialdemokraterna strävar efter. Indirekta skatter kallas sådana skatter, som inte direkt läggs på jord eller hushåll, utan som betalas av folket indirekt, genom högre varupriser. Kronan lägger skatt på socker, vodka, fotogen, tändstickor och andra förbrukningsvaror; skatten betalas till kronan av köpmännen eller fabriksägarna, men givetvis inte ur deras fickor, utan med pengar som köparna betalar dem. Priset på vodka, socker, fotogen och tändstickor stiger, och varje köpare av en butelj vodka eller ett pund socker betalar inte blott priset på varan utan även skatt på den. Om ni t ex betalar fjorton kopek för ett pund socker, så utgör (ungefär) fyra kopek skatt: sockerfabriksägaren har redan betalt in denna skatt till kronan och tar nu ut den inbetalade summan av varje köpare. De indirekta skatterna är sålunda skatter på förbrukningsartiklar, skatter som betalas av köparna i form av höjda varupriser.

Det påstås ibland, att de indirekta skatterna är de rättvisaste, man betalar i förhållande till den mängd man köper. Men det är inte sant. De indirekta skatterna är de orättvisaste skatterna, ty de drabbar de fattiga mycket tyngre än de rika. En rik har tio gånger, ja även hundra gånger större inkomster än en bonde eller arbetare. Men behöver en rik hundra gånger mer socker? Tio gånger mer vodka, tändstickor eller fotogen? Naturligtvis inte. En rik familj köper två eller högst tre gånger mer fotogen, vodka och socker än en fattig. Det betyder, att den rike betalar en *mindre del* av sina inkomster som skatt än den fattige. Låt oss anta att en fattig bondes inkomster uppgår till tvåhundra rubel om året och att han köper för sextio rubel av varor som är beskattade och därför dyrare (socker, tändstickor och fotogen är belagda med *accis*, dvs industriidkaren betalar skatt innan han släpper ut varan på marknaden; på vodka, som är statsmonopol, har kronan höjt priset direkt; priserna på bomullstyger, järn och andra varor har stigit därför att billiga utländska varor inte släpps in i Ryssland om inte en hög tull erläggs för dem). Av dessa sextio rubel är *tjugo rubel* skatt. Det betyder att den fattige för varje rubel av sin inkomst betalar *tio kopek* i form av indirekta skatter (förutom de direkta skatterna, friköpsavgifterna, avraderna, jordskatten och avgifterna till zemstvo, volost och byalag). En rik bonde däremot har tusen rubel i inkomst; han köper skattebelagda varor för etthundrafemtio rubel och betalar *femtio rubel* i skatt (av de hundrafemtio rublerna). Det betyder att den rike av varje rubel i inkomst betalar endast *fem kopek* i form av indirekta skatter. Ju rikare en människa är, desto *mindre* del av sina inkomster betalar hon i indirekt skatt. Därför är de indirekta skatterna de *orättvisaste skatterna*. Indirekta skatter är en beskattning av de fattiga. Bönderna och arbetarna utgör tillsammans 9/10 av hela

befolkningen och betalar 9/10 eller 8/10 av alla indirekta skatter. Men av alla inkomster får bönderna och arbetarna säkerligen inte mer än 4/10! Det är orsaken till att socialdemokraterna kräver att de indirekta skatterna avskaffas och att en *progressiv* inkomst- och arvskatt införs. Det betyder att ju högre inkomsten är, desto högre bör skatten vara. Om någon har tusen rubel i inkomst, må han betala i skatt en kopek för varje rubel, och om någon har tvåtusent två kopek för varje rubel osv. De som har de minsta inkomsterna (t ex under fyrahundra rubel om året) befrias helt från skatt. De som är rikast skall betala de högsta skatterna. En sådan skatt, en *inkomstskatt* eller rättare en *progressiv inkomstskatt*, vore bra mycket rättvisare än de indirekta skatterna. Socialdemokraterna strävar därför efter att de indirekta skatterna avskaffas och att en progressiv inkomstskatt införs. Men det är klart, att alla besittande, hela bourgeoisin är emot detta och motarbetar detta. Endast genom ett starkt förbund mellan de fattiga på landsbygden och arbetarna i städerna kan denna förbättring *avtvingas* bourgeoisin.

Till slut skulle den *kostnadsfria undervisning* för barnen, som socialdemokraterna kräver, bli en mycket viktig förbättring för hela folket och för de fattiga på landsbygden i synnerhet. Nu finns det mycket färre skolor på landsbygden än i städerna och därtill kommer att överallt endast de rika klasserna, endast bourgeoisin har möjlighet att ge sina barn en god utbildning. Endast en kostnadsfri och ovillkorlig undervisning för alla barn kan åtminstone delvis lyfta folket ur dess nuvarande okunnighet. Det är de fattiga på landsbygden som lider mest av okunnigheten och som i synnerhet behöver utbildning. Men vi behöver naturligtvis en verklig, fri undervisning och inte en sådan, som ämbetsmännen och prästerna vill ge.

Socialdemokraterna kräver vidare, att envar skall ha full rätt att fullständigt fritt bekänna sig till vilken tro som helst. Av de europeiska staterna är det endast Ryssland och Turkiet, som ännu upprätthåller de skamliga lagarna mot personer, som bekänner sig till en annan tro än den ortodoxa, mot raskolniker, sekterister och judar. Dessa lagar förbjuder antingen direkt en viss trosbekännelse eller dess förkunnande, eller berövar anhängarna av en viss trosbekännelse vissa rättigheter. Alla dessa lagar utgör den största orättvisa, det största förtryck och den största skam. Envar bör ha full frihet att inte blott bekänna sig till vilken tro som helst utan att även förkunna vilken tro som helst och byta trosbekännelse. Ingen ämbetsman skall ha rätt att ens fråga om en persons trosbekännelse: det är en samvetsfråga, som ingen har rätt att blanda sig i. Det får inte finnas någon "*förhärskande*" tro eller kyrka. Alla trosriktningar, alla kyrkor måste bli lika inför lagen. De olika kyrkornas församlingsmedlemmar må själva försörja sina präster, men staten bör inte med sina medel stödja någon tro, inte försörja några präster, varken ortodoxa eller raskolniker, varken sekterister eller några andra. Det är detta socialdemokraterna kämpar för, och så länge dessa åtgärder inte genomförts utan minsta undantag eller kryphål kan folket inte befria sig från de skamliga trosförföljelserna från polisens sida och från de lika skamliga polisallmosorna åt en bestämd tro.

* * *

Vi har sett vilka förbättringar socialdemokraterna eftersträvar för hela folket och i synnerhet de fattiga. Låt oss nu se vilka förbättringar de eftersträvar för arbetarna, inte blott för arbetarna i fabriker och städer utan även för lantarbetarna. Fabriksarbetarna bor sammanträngda massvis; de arbetar i stora verkstäder; det är lättare för dem att utnyttja bildade socialdemokraters hjälp. Av alla dessa orsaker inledde arbetarna i städerna mycket tidigare än alla andra kampen mot företagarna och de har uppnått mer betydande förändringar, bland annat att fabrikslagar utfärdats. Men socialdemokraterna kämpar för samma förbättringar för alla arbetare: för hemarbetarna som både i stad och på land arbetar åt företagare hemma, alla lönarbetarna hos småmästare och hantverkare, för byggnadsarbetarna (timmermän, murare osv), för skogsarbetarna och tillfällighetsarbetarna och *likaledes för lantarbetarna*. Alla dessa arbetare börjar nu i hela Ryssland sluta sig samman efter fabriksarbetarnas föredöme och med deras hjälp, sluta sig samman till kamp för bättre levnads-

villkor, för kortare arbetsdag och *för högre lön*. Det socialdemokratiska partiet ställer som sin uppgift att stödja *alla* arbetare i deras kamp för ett bättre liv, hjälpa dem att organisera (sammansluta) de fastaste och pålitligaste arbetarna i fasta föreningar, hjälpa dem genom att sprida broschyrer och flygblad, genom att sända erfarna arbetare till nykomlingarna och överhuvudtaget hjälpa dem med allt möjligt. Då vi vunnit politisk frihet, kommer vi också att i folkförsamlingen av deputerade ha vårt eget folk – arbetardeputerade, socialdemokrater – och de kommer, i likhet med sina kamrater i andra länder, att kräva lagar som gagnar arbetarna.

Vi skall inte här räkna upp *alla* förbättringar, som det socialdemokratiska partiet eftersträvar för arbetarna: dessa förbättringar är uppräknade i vårt program och förklaras utförligt i broschyren "Arbetersaken i Ryssland". Här räcker det med att nämna de viktigaste av dessa förbättringar. Arbetsdagen får inte överstiga åtta timmar om dygnet. En dag i veckan skall alltid vara en arbetsfri vilodag. Övertidsarbete måste helt förbjudas och likaså nattarbete. Barn upp till 16 år måste erhålla kostnadsfri undervisning och därför får de inte heller tillåtas utföra lönarbete före denna ålder. Kvinnor får inte arbeta i hälsofarliga yrken. För alla olycksfall i arbetet måste arbetsköparen ersätta arbetaren, t ex för skador som vållas arbetarna vid tröskmaskiner, sädesvannor osv. Alla lönarbetare skall alltid erhålla avlöning *en gång i veckan* och inte varannan månad eller en gång i kvartalet såsom ofta är fallet för lantarbetare. För arbetarna är det mycket viktigt att erhålla sin avlöning regelbundet varje vecka och dessutom obetingat i reda pengar och inte i varor. Arbetsköparna är mycket förtjusta i att som lön påtvinga arbetarna alla slags struntvaror till tredubbelt pris; för att göra slut på detta ofog är det nödvändigt att i lag ovillkorligen förbjuda att lönen utbetalas i varor. Dessutom skall arbetarna erhålla ålderspension av staten. Arbetarna underhåller med sitt arbete alla rika klasser och hela staten och därför har de lika stor rätt till pension som ämbetsmännen, vilka får sådan. För att företagarna inte skall kunna missbruka sin ställning och överträda de regler, som fastställs till arbetarnas förmån, måste inspektörer utses inte bara för fabrikena utan också för de stora godsens, överhuvudtaget för alla företag som använder lönarbetare. Men dessa inspektörer får inte vara ämbetsmän, får inte utnämnas av ministrar eller guvernörer, får inte stå i polisens tjänst. Inspektörerna måste *väljas av arbetarna*; staten måste betala lönen åt arbetarnas förtroendemän, som arbetarna själva fritt väljer. Sådana valda arbetardeputerade skall också övervaka att arbetarnas bostäder är väl underhållna, att företagarna inte vågar tvinga arbetarna att bo i några slags hundkojor eller i jordkulor (såsom nu ofta händer med lantarbetarna), att bestämmelserna om arbetarnas vila efterlevs osv. Men härvid får det inte glömmas, att valda arbetardeputerade inte blir till någon nytta så länge det inte finns politisk frihet, så länge polisen är allsmäktig och inte ansvarig inför folket. Var och en vet, att polisen nu utan att höra domstol arresterar inte blott arbetardeputerade utan även alla arbetare, som vågar tala för alla, avslöja lagöverträdelser och uppmana arbetarna att sluta sig samman. Men när vi har politisk frihet, kommer arbetarnas deputerade att bli till mycket stor nytta.

Alla arbetsköpare (fabriksägare, godsägare, underföretagare, rika bönder) måste *helt förbjudas* att egenmäktigt göra några som helst avdrag från arbetarnas löner, t ex avdrag för utskottsvaror, avdrag i form av böter osv. Det innebär olaglighet och våld när arbetsköparna *egenmäktigt* gör avdrag från lönen. Företagaren får inte minska en arbetares lön genom några avdrag eller på annat sätt. Företagaren får inte själv sätta sig till doms och verkställa domen (en fin domare som stoppar på sig avdrag från en arbetares lön!), utan han skall hänvända sig till en *verklig domstol* och denna domstol måste till lika delar bestå av valda deputerade för arbetarna och företagarna. Endast sådana domstolar kan rättvist pröva alla besvär från företagare mot arbetare och från arbetare mot företagare.

Det är sådana förbättringar, som socialdemokraterna eftersträvar för hela arbetarklassen. Arbetarna på varje gods, i varje hushåll, hos varje underföretagare måste sträva efter att

tillsammans med pålitliga personer gemensamt diskutera vilka förbättringar de skall söka åstadkomma, vilka krav de skall ställa (på olika fabriker, i olika hushåll och hos olika underföretagare kommer naturligtvis arbetarnas krav att skifta).

I hela Ryssland hjälper *socialdemokratiska kommittéer* arbetarna att klart och tydligt fastställa sina krav och hjälper dem även att ge ut tryckta flygblad, där dessa krav framställs, så att alla arbetare och även företagarna och myndigheterna lär känna dem. När arbetarna som en man håller samman kring sina krav, måste företagarna göra eftergifter och söka åstadkomma överenskommelse. Arbetarna i städerna har redan uppnått många förbättringar på detta sätt och nu börjar även hemarbetare, hantverksarbetare och lantarbetare sluta sig samman (organisera sig) och kämpa för sina krav. Så länge vi saknar politisk frihet, för vi denna kamp i hemlighet, i skymundan för polisen, som förbjuder alla flygblad och alla arbetarsammanslutningar. Men då vi tillkämpat oss politisk frihet, kommer vi att föra denna kamp ännu bredare och öppet inför alla, så att hela det arbetande folket i hela Ryssland må förena sig och starkare försvara sig mot förtrycket. Ju fler arbetare som sluter sig samman i *socialdemokratiska arbetarpartiet*, desto starkare blir de, desto snabbare kommer de att uppnå arbetarklassens fullständiga frigörelse från allt förtryck, från allt lönarbete, från allt arbete för bourgeoisin.

* * *

Vi har redan sagt att det socialdemokratiska arbetarpartiet eftersträvar förbättringar inte blott för arbetarna, utan även för *alla bönder*. Låt oss nu se vilka förbättringar det eftersträvar för alla bönder.

6. Vilka förbättringar eftersträvar socialdemokraterna för alla bönder?

För att helt frigöra alla arbetande måste de fattiga på landsbygden i förbund med arbetarna i städerna kämpa mot hela bourgeoisin, de rika bönderna inberäknade. De rika bönderna kommer att sträva efter att betala sina lantarbetare mindre och få dem att arbeta längre och hårdare, medan arbetarna i städerna och på landsbygden kommer att sträva efter att lantarbetarna också hos de rika bönderna erhåller en bättre lön, att deras arbete blir lättare med uppehåll för vila. Det betyder, som vi redan nämnt och som vi alltid kommer att upprepa, att de fattiga på landsbygden måste bilda sina egna förbund, utan de rika bönderna.

Men i Ryssland är alla bönder, såväl fattiga som rika, i många avseenden alltjämt livegna: de utgör alla ett *lägre, förnedrat, skattskyldigt stånd*; de är alla förslavade av polistjänstemän och zemstvochefer; alla arbetar de mycket ofta som förr åt en godsägare för avsöndrade jordstycken, för vattningsställen, för betes- och ängsmarker, alldeles på samma sätt som de också under livegenskapen arbetade för sin herre. *Alla* bönder vill frigöra sig från detta nya livegna tillstånd, *alla* vill ha fulla rättigheter, *alla* hatar godsägarna, som alltjämt tvingar dem *till dagsverken* – att ”arbeta av” för användning av herrar adelsmäns jord, betesmarker, vattningsställen och ängsmarker, att arbeta även ”för gottgörelse” av skador genom att deras boskap förrirat sig in på godsägarens åker och att ”som hederssak” skicka sina kvinnor på skördearbete. De fattiga lider mycket mer än de rika bönderna av dessa avarbetningar. Den rike bonden kan ibland betala pengar till godsägaren i stället för detta arbete, men det oaktat pressas också de rika bönderna som regel starkt av godsägarna. Det betyder, att de fattiga på landsbygden måste kämpa mot sin rättslöshet, mot varje dagsverksskyldighet, mot alla slags avarbetningar tillsammans med de rika bönderna. Från *allt* slaveri, från allt elände befriar vi oss först när vi betvingat *hela* bourgeoisin (de rika bönderna inräknade). Men det finns ett sådant slaveri, som vi kan frigöra oss från *tidigare*, därför att också den rike bonden lider svårt av det. Hos oss i Ryssland finns det fortfarande sådana platser och distrikt, där alla bönder utan undantag idag alltjämt helt lever som livegna. Därför måste alla ryska arbetare

och alla fattiga på landsbygden *kämpa med bägge händerna på två håll*: med ena handen – *mot hela bourgeoisin*, i förbund med alla arbetare; med andra handen – *mot ämbetsmännen på landsbygden, mot godsägarna-feodalerna*, i förbund med alla bönder. Om de fattiga på landsbygden inte bildar ett eget förbund, skilt från de rika bönderna, så kommer de rika bönderna att bedra dem, att lura dem och själva bli godsägare, medan de fattiga jordlösa inte bara kommer att förbli fattiga jordlösa utan också att hindras att fritt sammansluta sig. Om de fattiga på landsbygden inte kommer att kämpa tillsammans med de rika bönderna mot den livegna förslavningen, så kommer de att förbli fjättrade, bundna vid platsen, så kommer de inte heller att nå full frihet att förena sig med arbetarna i städerna.

De fattiga på landsbygden måste först slå till mot godsägarna och åtminstone kasta av sig den värsta, skadligaste förslavningen under herrarna; i denna kamp kommer många rika bönder och anhängare av bourgeoisin även att stå på de fattigas sida, emedan alla är utleda på godsägarnas högmod. Men så snart vi begränsat godsägarnas makt, kommer de rika bönderna att genast visa vem de är och sträcka ut sina klor efter allt; deras klor är rovgiriga och de har redan roffat åt sig mycket. Det gäller därför att vara på sin vakt och sluta ett starkt, oupplösligt förbund med arbetarna i städerna. Arbetarna i städerna kommer att hjälpa till att ta de gamla herremansolaterna ur godsägarna och även att tämja de rika bönderna en smula (såsom de redan tämt sina egna herrar, fabriksägarna, en smula). Utan ett förbund med arbetarna i städerna kommer de fattiga på landsbygden *aldrig* att kunna frigöra sig från all förslavning, från all nöd och fattigdom; med undantag av arbetarna i städerna kommer *ingen* att hjälpa dem med detta och de kan inte räkna med några andra än sig själva. Men det finns förbättringar, som vi kan driva igenom tidigare, som vi kan erhålla redan nu, alldeles i början av denna stora kamp. Det finns i Ryssland många former av slaveri, som avskaffats redan för länge sedan i andra länder, och från detta slaveri under ämbetsmännen, från detta livegna slaveri under herremännen kan *alla ryska bönder omedelbart* befria sig.

Låt oss nu se vilka förbättringar socialdemokratiska arbetarpartiet först och främst eftersträvar för att befria alla ryska bönder från åtminstone det värsta livegna slaveriet och för att lösgöra händerna på de fattiga på landsbygden i kampen mot hela den ryska bourgeoisin.

Socialdemokratiska arbetarpartiets första krav är att alla friköpsavgifter, alla avrader, alla pålagor på de ”skattskyldiga” bönderna omedelbart avskaffas. När adelskommittéerna och den ryske tsarens adelsregering ”befriade” bönderna från livegenskapen, tvingades bönderna att *friköpa sin egen jord*, att friköpa jord, som de sedan urminnes tider hade brukat! Det var *rofferi*. Adelskommittéerna *plundrade* direkt bönderna med hjälp av tsarregeringen. Tsarregeringen sände ut militär till många platser för att med våld införa stadsbreven, för militära bestraffningar av de bönder, som inte ville ta emot de avsöndrade ”tiggare”-lotterna. Utan militärens hjälp, utan tortyr och arkebuseringar hade adelskommittéerna aldrig kunnat så fräckt plundra bönderna, som de gjorde vid livegenskapens upphävande. Bönderna måste alltid minnas hur godsägar- och adelskommittéerna lurade och plundrade dem, ty också nu utnämner tsarregeringen alltid adels- eller ämbetsmannakommittéer, då det är fråga om nya lagar för bönderna. För inte länge sedan utfärdade tsaren ett manifest (den 26 februari 1903), där han lovar att ompröva och förbättra lagarna om bönderna. Vilka kommer att ompröva? Vilka kommer att förbättra? Återigen adelsmän, återigen ämbetsmän! Bönderna kommer alltid att bedras, så länge de inte ser till att *bondekommittéer* bildas för att förbättra böndernas livsvillkor. Det är dags att sätta stopp för att godsägarna, zemstvocheferna och allehanda ämbetsmän kommenderar över bönderna! Det är dags att göra slut på detta livegna beroende av varje landspolis, av varje försupen adelspojke, som kallas zemstvochef, poliskommissarie eller guvernör! Bönderna måste fordra att de *själva* får fritt ordna sina angelägenheter, att de själva får överväga, föreslå och genomföra nya lagar. Bönderna måste kräva fria och valda *bondekommittéer* – så länge de inte uppnått detta, kommer de alltid att bedras och utplundras

av adels- och ämbetsmännen. Ingen kommer att befria bönderna från de blodsugande ämbetsmännen, om inte bönderna befriar sig själva, om de inte sluter sig samman för att ta sitt öde i *egna* händer.

Socialdemokraterna kräver inte blott att friköpsavgifterna, avradena och allehanda pålagor helt och omedelbart avskaffas, utan kräver dessutom att alla friköpsavgifter som uttagits av folket *återställs till folket*. Alltsedan adelskommittéerna frigjorde bönderna från livegenskapen har bönderna i hela Ryssland betalt hundratals miljoner rubel för mycket. Dessa pengar måste bönderna kräva tillbaka. Låt regeringen påföra de stora adliga jordägarna en särskild skatt, låt den ta ifrån klostren och apanage-förvaltningen (dvs tsarfamiljen) deras jord, låt en folkförsamling av deputerade förfoga över dessa pengar till böndernas förmån. Ingenstans på jorden existerar ett sådant förtryck, en sådan utarmning av bönderna, ett sådant förfärligt uthungrande till döds av miljoner bönder som i Ryssland. Bönderna har hos oss prisgivits åt hungerdöd, emedan de redan har utplundrats av adelskommittéerna, emedan de fortfarande varje år utplundras och tvingas betala gamla tributer till de gamla feodalherrarnas ättlingar, tvingas betala friköpsavgifter och avraden. Låt dem som plundrar även svara för det. Må man just från adelsmännen, från de stora godsägarna, ta de pengar som behövs för att verkligen hjälpa de svältande. De svältande bönderna har inte behov av välgörenhet, har inte behov av ömkliga allmosor. Må de kräva tillbaka de pengar, som de år efter år betalt till godsägarna och staten. Då blir folkförsamlingen av deputerade och bondekommittéerna i stånd att verkligen på allvar hjälpa de svältande.

Vidare. Det socialdemokratiska arbetarpartiet kräver att den kollektiva ansvarigheten och *alla lagar, som hindrar bönderna att förfoga över sin jord*, helt och omedelbart avskaffas. I tsarens manifest av den 26 februari 1903 utlovas att den kollektiva ansvarigheten skall avskaffas. Nu har redan en lag om dess upphävande utfärdats. Men det räcker inte. Man måste dessutom upphäva *alla lagar, som hindrar bonden att förfoga över sin jord*. I annat fall förblir bonden, även utan *kollektiv ansvarighet, inte helt fri, han förblir halvt livegen. Bonden måste erhålla* full frihet att förfoga över sin jord: ge bort den eller sälja den till vem han vill utan att tillfråga någon. Det är detta som tsarens förordning inte tillåter: alla adelsmän, köpmän och småborgare kan fritt förfoga över sin jord, men bonden kan det inte. Bonden är ett litet barn. Han måste ha en zemstvochef, som ser efter honom som en barnpiga. Bonden måste förbjudas att sälja sin jordlott, annars slösar han bort pengarna! Så tänker feodalherrarna, och det finns enfaldigt folk, som tror dem och samtidigt som de önskar bondens bästa talar om att man måste förbjuda honom att sälja sin jord. Även narodnikerna (som vi talat om tidigare) och folk, som kallar sig ”socialistrevolutionärer”, intar samma ståndpunkt och anser att det är bättre att vår bonde förblir lite livegen än att han tillåts sälja sin jord.

Socialdemokraterna säger, att detta är rena hyckleriet, rena adelshögfärden, bara fagra ord! När vi nått fram till socialismen, när arbetarklassen besekrat bourgeoisin, kommer all jord att bli allmän och ingen kommer att ha rätt att sälja jord. Men till dess? Adelsmännen och köpmännen kan sälja, men inte bönderna!? Adelsmännen och köpmännen är fria, men bönderna är ännu halvt livegna!? Bönderna måste fortfarande anhålla om tillstånd hos myndigheterna!?

Detta är rena bedrägeriet, även om det skyls med fagert snack, men det är likafullt bedrägeri.

Så länge adelsmännen och köpmännen tillåts sälja sin jord, så länge måste även bönderna ha *full rätt* att sälja sin jord och att förfoga över den *fullständigt fritt*, alldeles som adelsmännen och köpmännen.

Då arbetarklassen har besekrat hela bourgeoisin, kommer den att frånta de stora ägarna deras jord och införa *kooperativ hushållning* på de stora egendomarna, arbetarna skall bruka jorden tillsammans, gemensamt, och fritt välja sina förtroendemän att sköta hushållet. De kommer att ha alla slags maskiner för att göra arbetet lättare och att arbeta i skift högst åtta (och även sex)

timmar om dagen. Då kommer de småbönder, som fortfarande vill bedriva sitt jordbruk privat som förr, att producera inte för marknaden, inte för försäljning åt förste bäste, utan för arbetarnas kooperativ: småbönderna kommer att förse arbetarnas kooperativ med spannmål, kött och grönsaker, och arbetarna kommer att gratis förse dem med maskiner, boskap, gödningsämnen, kläder och allt annat som de behöver. Då kommer det inte att föras någon kamp mellan stora och små ägare om pengar, då kommer det inte att finnas något lönarbete, för andra människor, utan alla arbetande kommer att arbeta för sig, alla förbättringar i arbetet och alla maskiner kommer att gynna arbetarna själva, göra dessas arbete lättare och förbättra deras liv.

Men varje förnuftig människa förstår, att socialismen inte kan uppnås med en gång: för den skull måste en hårdnackad kamp föras mot hela bourgeoisin, mot alla och varje slags regeringar, för den skull måste alla arbetare i Rysslands alla städer och tillsammans med dem de fattiga på landsbygden sluta sig samman i ett starkt och oupplösligt förbund. Detta är en stor sak och det är värt att viga hela sitt liv åt en sådan sak. Men så länge vi ännu inte nått fram till socialismen, kommer den store ägaren alltid att kämpa mot småägaren för pengars skull: skall då storbonden fritt kunna sälja sin jord men inte småbonden? Vi upprepar: bönderna är inga små barn och kommer inte att tillåta någon att kommendera sig; bönderna måste få *alla de rättigheter*, utan minsta inskränkningar, som adelsmännen och köpmännen har.

Man säger dessutom: bönderna har ingen egen jord, deras jord ägs gemensamt. Man får inte tillåta envar att försälja gemensam jord. Men också detta är rena bedrägeriet. Har inte adelsmännen och köpmännen också sina föreningar? Sluter sig inte också adelsmännen och köpmännen samman i bolag? Köper de inte gemensamt jord, fabriker och annat? Varför hittar man då inte på begränsningar för adelns sammanslutningar, medan varje polisskurk är pigg på att hitta på begränsningar och förbud för bönderna? Bönderna har aldrig fått något gott av ämbetsmännen, utan bara pryglats, skinnats och förolämpats. Bönderna kan aldrig vänta sig något gott, så länge de inte själva tar alla sina angelägenheter i egna händer, så länge de inte nått full rättslig jämlikhet och fullständig frihet. Om bönderna vill, att deras jord skall förbli allmänning, så kommer ingen att våga hindra dem och de kommer enligt frivillig överenskommelse att upprätta en gemenskap av vilka de vill och hur de vill, kommer att skriva ett gemensamt fördrag hur de vill, helt fritt. Och på så sätt att ingen ämbetsman vågar sticka sin näsa i böndernas gemensamma angelägenheter, så att ingen vågar krångla till det för bönderna och hitta på inskränkningar och förbud för dem.

* * *

Slutligen eftersträvar socialdemokraterna ytterligare en viktig förbättring för bönderna. De vill genast, omedelbart begränsa böndernas förslavning genom adeln, deras livegna slaveri. Allt slaveri kan naturligtvis inte avskaffas, så länge det finns nöd i världen, och nöden kan inte avskaffas så länge jorden och fabrikerna är i bourgeoisins händer, så länge pengarna är den viktigaste makten på jorden, så länge *det socialistiska samhället* inte upprättats. Men på den ryska landsbygden förekommer fortfarande mycket av ett särskilt elakartat slaveri, som inte finns i andra länder, fastän socialism ännu inte införts där. I Ryssland förekommer ännu mycket *liveget slaveri*, som är nyttigt för alla godsägare, som trycker ned alla bönder och som kan och måste utrotas genast, omedelbart och i första hand.

Låt oss förklara vad vi menar med liveget slaveri.

Varje landsbygdsbo känner till sådana fall. Godsägarens jord ligger intill böndernas. Vid bondefrigörelsen avsöndrades från bönderna för dem nödvändig jord, avsöndrades betes- och ängsmark, avsöndrades skog, avsöndrades vattningsställen. Bönderna kan inte klara sig utan denna avsöndrade jord, utan betesmarker och utan vattningsställen. Vare sig de vill det eller

inte, så måste de gå till godsägaren och anhålla om hans tillstånd att släppa fram boskapen till vattnet eller om betesrätt osv. Men godsägaren bedriver själv inte jordbruk och har kanske inga pengar, utan lever endast på att förslava bönderna. För användningen av de avsöndrade jordstyckena arbetar bönderna gratis åt honom, plöjer hans jord med sina hästar, skördar hans spannmål och hö, tröskar åt honom, kör även på en del platser ut sin egen gödsel, bondegödsel, på godsägarens jord, bär linne, ägg och all slags fjäderfä till godsägarens hus. Alldeles som under livegenskapen! Bönderna fick då arbeta gratis åt den godsägare på vars gods de levde, och nu får de mycket ofta arbeta gratis åt godsägaren för just den jord, som fråntogs bönderna då de frigjordes av adelskommittéerna. Detta är samma dagsverksskyldighet som tidigare. I en del guvernement kallar bönderna själva detta arbete för dagsverkstvång eller herretvång. Det är just detta vi kallar liveget slaveri. Vid livegenskapens upphävande ordnade godsägaradelskommittéerna det avsiktligt så, att de skulle kunna förslava bönderna på det gamla sättet, minskade avsiktligt böndernas skiftesjord, drev in godsägarjord likt kilar mellan böndernas jord, så att det skulle bli omöjligt för bönderna att släppa ut sina höns, flyttade avsiktligt över bönderna på den sämre jorden, spärrade med godsägarjord avsiktligt vägen till vattningsställen – kort sagt, ordnade det så, att bönderna ständigt skulle känna sig sitta i en fälla, att de som förr skulle fångas med blotta händerna. Hur många sådana byar har vi fortfarande inte – de är otaliga – där bönderna är fångar hos de närmaste godsägarna, precis som under livegenskapen. I sådana byar är såväl de fattiga som de rika bönderna bundna till händer och fötter och helt och hållet utlämnade åt godsägarna. Den fattige lider ännu mer av detta än den rike bonden. Den rike bonden har ibland egen jord och skickar en lantarbetare att i sitt ställe fullgöra dagsverksskyldigheten, men den fattige är helt värnlös och godsägaren gör vad han vill med honom. Under ett sådant slaveri har de fattiga bönderna ofta inte ens ett ögonblicks andhämtningspaus; de kan inte skaffa sig arbetsförtjänst någon annanstans på grund av arbetet för godsägaren; de kan inte ens tänka på att fritt sluta sig samman i ett förbund, i ett parti, med alla fattiga på landsbygden och med arbetarna i städerna.

Finns det då inget medel, varmed man genast, omedelbart, med en gång kan avskaffa ett sådant slaveri? Det socialdemokratiska arbetarpartiet föreslår bönderna två medel att uppnå detta mål. Men vi upprepar än en gång, att endast socialismen kan befria alla fattiga från allt slags slaveri, ty så länge som de rika har makten kommer de alltid att förtrycka de fattiga på ett eller annat sätt. Det är omöjligt att på en gång fullständigt avskaffa allt slaveri, men man kan starkt begränsa det värsta, det skändligaste, livegna slaveriet, som vilar tungt över de fattiga bönderna, medelbönderna och även de rika bönderna; man kan omedelbart åstadkomma lättnader för bönderna.

Det finns två medel för detta.

Det första medlet är fritt valda domstolar bestående av förtroendemän för lantarbetarna och fattigbönderna samt för de rika bönderna och godsägarna.

Det andra medlet är fritt valda *bondekommittéer*. Dessa bondekommittéer skall ha rätt att inte bara dryfta och vidta all slags åtgärder för att avskaffa dagsverksskyldigheten och livegenskapens kvarlevor, utan skall även ha rätt att *beslagta de avsöndrade jordstyckena och återlämna dem till bönderna*.

Låt oss betrakta dessa båda medel lite mer ingående. De fritt valda domstolarna av förtroendemän kommer att behandla alla klagomål från bönder över slaveri. Sådana domstolar kommer att ha rätt att sänka arrenden för jord, om godsägarna med utnyttjande av böndernas nöd satt dem alltför högt. Sådana domstolar kommer att ha rätt att befria bönderna från omåttliga betalningar; om t ex en godsägare vintertid lejt en bonde till sommararbete för halv lön, så skall domstolen behandla fallet och fastställa en rättvis lön. En sådan domstol får naturligtvis inte bestå av ämbetsmän, utan skall bestå av fritt valda, betrodda personer och vara så

sammansatt att lantarbetarna och de fattiga på landsbygden ovillkorligen har lika många valda representanter som de rika bönderna och godsägarna. Sådana domstolar kommer även att handlägga alla mål mellan arbetare och företagare. För arbetarna och för alla fattiga på landsbygden kommer det att bli lättare att hävda sina rättigheter vid sådana domstolar, kommer det att bli lättare att sluta sig samman och på pricken finna ut vilka personer som är ägnade att fast och säkert verka för de fattiga och för arbetarna.

Det andra medlet är ännu viktigare. Det är fria *bondekommittéer* av betrodda personer valda av lantarbetare, fattigbönder, medelbönder och rika bönder i varje distrikt (eller om bönderna finner det av behovet påkallat flera kommittéer i varje distrikt; kanske de rentav kommer att organisera bondekommittéer i varje volost och stor by). Ingen vet bättre än bönderna själva vilket slaveri som vilar tungt över dem. Ingen kommer bättre än bönderna själva att kunna avslöja godsägare, som hittills levt på liveget slaveri. Bondekommittéerna kommer att utreda vilka avsöndrade jordstycken, vilken ängs- eller betesmark osv som orättvist avhänts bönderna, de kommer att utreda huruvida dessa jordar skall tas i beslag utan ersättning eller om ersättning på de stora adelsmännens bekostnad skall lämnas dem som köpt sådana jordar. Bondekommittéerna kommer att befria bönderna åtminstone ur de fällor, i vilka de mycket talrika adels- och godsägarkommittéerna drivit in dem. Bondekommittéerna kommer att frigöra bönderna från ämbetsmännens ingrepp och visa att bönderna själva vill och kan ordna sina egna angelägenheter, att hjälpa bönderna att komma överens om sina behov och att lära känna sådana personer, som ärligt kan gå in för de fattiga på landsbygden och för ett förbund med arbetarna i städerna. Bondekommittéerna är det *första steget* på vägen till att bönderna även i avsides belägna byar skall ställa sig på egna ben och ta sitt öde i egna händer.

Detta är orsaken till att de socialdemokratiska arbetarna varnar bönderna:

Lita inte på några adelskommittéer, inte på några ämbetsmannakommissioner.

Kräv en hela folkets församling av deputerade.

Kräv bildande av bondekommittéer.

Kräv fullständig frihet att trycka alla slags böcker och tidningar.

Då alla och envar kommer att ha rätt att fritt och utan fruktan uttala sina åsikter och sina önskemål i hela folkets församling av deputerade, i bondekommittéerna och i tidningarna, kommer det mycket snart att visa sig vem som står på arbetarklassens sida och vem som står på bourgeoisins sida. Idag tänker den stora majoriteten av folket inte alls på detta, en del döljer sin verkliga åsikt, en del vet ännu inte själva vilken åsikt de har och andra ljuger avsiktligt. Men då kommer alla att tänka över detta, ingen kommer att ha anledning att dölja någonting och allt kommer snart att bli klart. Vi har redan nämnt att bourgeoisin kommer att dra de rika bönderna över på sin sida. Ju förr och ju grundligare vi lyckas avskaffa det livegna slaveriet, ju större verklig frihet bönderna uppnår, desto snabbare kommer de fattiga på landsbygden att förena sig och desto snabbare kommer också de rika bönderna att förena sig med hela bourgeoisin. Och må de förena sig: vi fruktar det inte, även om vi mycket väl vet, att de rika bönderna blir starkare genom denna förening. Vi förenar oss ju också och *vårt förbund* – förbundet mellan de fattiga på landsbygden och arbetarna i städerna – kommer att omfatta långt fler människor, kommer att bli ett förbund av tiotals miljoner mot ett förbund av hundratusentals. Vi vet även att bourgeoisie kommer att försöka (och redan nu försöker!) att dra över medelbönderna och även småbönderna på sin sida, försöka att bedra dem, försöka att locka dem, att splittra dem, att lova envar av dem möjlighet att också bli rik. Vi har redan sett med vilka medel och med vilka bedrägerier bourgeoisin lockar medelbönderna. Vi måste därför i förväg öppna ögonen på de fattiga på landsbygden, i förväg stärka deras speciella förbund med arbetarna i städerna mot hela bourgeoisin.

Må envar på landsbygden se sig noga omkring. Hur ofta talar de rika bönderna inte mot herrarna, mot godsägarna! Hur klagar de inte över förtrycket mot folket, över att herrejord ligger obrukad! Hur gärna talar de inte (man och man emellan) om att bönderna egentligen borde lägga beslag på jorden!

Kan man lita på vad de rika säger? Nej. De vill inte ha jorden för folket, utan för egen räkning. De har redan nu skaffat sig mycket jord, köpt och arrenderad, men det är inte nog för dem. *Det innebär, att de fattiga på landsbygden inte länge måste gå tillsammans med de rika bönderna mot godsägarna.* Endast det första steget kan vi ta tillsammans med dem, men sedan går våra vägar isär.

Det är orsaken till att vi klart måste skilja detta första steg från de följande och från vårt sista, betydelsefullaste steg. Det första steget på landsbygden blir böndernas fullständiga frigörelse, fullständiga rättigheter för dem, bildandet av bondekommittéer för att återställa de avsöndrade jordstyckena. Men vårt sista steg blir detsamma både i städerna och på landsbygden: *vi kommer att ta all jord, alla fabriker från godsägarna och bourgeoisin och att bygga upp ett socialistiskt samhälle. Mellan det första och sista steget måste vi fortfarande utkämpa åtskilliga strider och den som blandar ihop det första och det sista steget han skadar denna kamp och kastar sig själv ovetande smolk i ögonen på de fattiga på landsbygden.*

Det första steget tar de fattiga på landsbygden tillsammans med alla bönder: kanske några kulaker uteblir, kanske en av hundra bönder inte hyser motvilja mot något slags slaveri. Men den väldiga massan kommer här att gå med som en man: alla bönder behöver lika rättigheter. Slaveriet under godsägarna fjättrar alla till händer och fötter. Men det sista steget tas aldrig av alla bönder gemensamt: då kommer redan alla rika bönder att vända sig mot lantarbetarna. Då behöver vi redan ett starkt förbund mellan de fattiga på landsbygden och *de socialdemokratiska arbetarna i städerna.* Den som säger till bönderna, att de kan ta både det första och det sista steget på en gång, han bedrar bönderna. Han glömmer den stora kampen mellan bönderna själva, den stora kampen mellan de fattiga på landsbygden och de rika bönderna.

Det är orsaken till att socialdemokraterna inte lovar bönderna omedelbart ett land som flyter av mjölk och honung. Det är orsaken till att socialdemokraterna först och främst kräver fullständig frihet för kampen, för arbetarklassens stora, breda, hela folket omfattande kamp mot hela bourgeoisin. Det är orsaken till att socialdemokraterna påpekar att *det första steget är ett kort men säkert steg.*

En del människor tror, att vårt krav på att det skall bildas bondekommittéer för att begränsa slaveriet och återställa de avsöndrade jordstyckena är ett slags hinder, ett slags stängsel, som innebär att vi säger: stopp, gå inte längre. Dessa människor har mycket dåligt tänkt över vad socialdemokraterna vill. Kravet på att det skall bildas bondekommittéer för att begränsa slaveriet och återställa de avsöndrade jordstyckena är inget stängsel. Det är en *dörr*. Vi måste först och främst gå ut genom denna dörr *för att kunna gå vidare*, för att på en öppen, bred väg kunna gå *till själva slutmålet*, till hela det arbetande folkets fullständiga frigörelse i Ryssland. Så länge bönderna inte gått ut genom denna dörr, förblir de i mörker, i slaveri, utan fullständiga rättigheter, utan fullständig och verklig frihet, de kan inte ens sinsemellan slutgiltigt avgöra vem som är den arbetande människans vän och vem som är hennes fiende. Därför pekar socialdemokraterna på denna dörr och säger att först och främst måste alla bönderna tillsammans, hela folket lägga tonvikten på denna dörr och slå in den fullständigt. Det finns visserligen folk – narodniker och socialistrevolutionärer kallar de sig – som även vill böndernas bästa; de väsnas, gastar, fäktar med armarna och vill hjälpa men *denna dörr ser de inte!* Dessa människor är rentav så blinda, att de säger: man behöver inte alls ge bönderna rätt att fritt förfoga över sin jord! De vill böndernas bästa men resonerar ibland på samma sätt som

feodalherrarna! Av sådana vänner är inte mycket hjälp att vänta. Vad är det för nytta med att önska bonden allt gott, om man inte klart ser den allra första dörren, som måste slås in? Vad är det för nytta med att även sträva efter socialismen, om man inte ser hur man skall träda ut på en väg som innebär folkets fria kamp för socialism inte bara i stad utan också på land, inte bara mot godsägarna utan också *mot de rika bönderna i bygemenskapen, i byalaget?*

Det är orsaken till att socialdemokraterna så ihärdigt pekar på denna närmaste och första dörr. Det svåra är nu inte att uttala allehanda fromma önskemål utan att visa den rätta vägen, att klart förstå *hur det allra första steget måste tas*. Alla bondevänner har redan i fyrtio år talat och skrivit om att de ryska bönderna är förslavade och att de fortfarande är halvt livegna. Redan långt innan det fanns några socialdemokrater i Ryssland skrev bondevänner många böcker om hur upprörande godsägarna plundrar och förslavar bönderna genom allehanda avsöndrade jordstycken. Alla hederliga människor ser nu, att bönderna måste få hjälp genast, omedelbart, att de åtminstone i någon mån måste befrias ur slaveriet och t o m vår polisregerings ämbetsmän börjar att tala om detta. Hela frågan är: hur skall man gripa sig verket an, hur skall det första steget tas, vilken dörr skall först brytas upp?

På denna fråga ger olika personer (av dem som vill böndernas bästa) två olika svar. Varje proletär på landsbygden måste förstå dessa båda svar så klart som möjligt och bilda sig en bestämd och fast uppfattning. Ett svar ges av narodnikerna och socialistrevolutionärerna. Först och främst måste, säger de, alla slags föreningar (kooperativ) utvecklas bland bönderna. Byalagsförbundet måste stärkas. Varje bonde bör inte få rätt att fritt förfoga över sin jord. Må byalagsgemenskapen erhålla större rättigheter och må all jord i Ryssland så småningom bli byalagsjord. Bönderna bör beviljas allehanda lättnader vid inköp av jord så att jorden lättare må gå över från kapitalet till arbetet.

Ett annat svar ges av socialdemokraterna. Bönderna måste först och främst skaffa sig alla de rättigheter, utan undantag, som adeln och köpmännen har. Bönderna måste ha full rätt att fritt förfoga över sin jord. För att avskaffa det nedrigaste slaveriet måste det bildas bondekommittéer för att återställa de avsöndrade jordstycken. Vi behöver inte ett byalagsförbund, utan ett förbund av de fattiga på landsbygden från olika bygemenskaper i hela Ryssland, ett förbund mellan proletärerna på landsbygden och proletärerna i städerna. All slags föreningar (kooperativ) och byalagens jordinköp kommer alltid att bli till större nytta för de rika bönderna och att bedra medelbönderna.

Den ryska regeringen ser, att man måste bevilja bönderna lättnader, men den vill klara sig undan med obetydligheter, den vill göra allt genom ämbetsmännen. Bönderna måste vara på sin vakt, därför att ämbetsmannakommissioner kommer att bedra dem på samma sätt som de bedrogs av adelskommittéerna. Bönderna måste kräva val av fria bondekommittéer. Det viktiga är inte att invänta lättnader av ämbetsmännen, utan att bönderna själva tar sitt öde i sina egna händer. Må vi till en början ta blott ett enda steg, må vi till en början frigöra oss blott från det värsta slaveriet, så att bönderna lär känna sin egen styrka, så att de fritt kommer överens och sluter sig samman. Ingen hederlig människa kan förneka att de avsöndrade jordstyckena ofta tjänar det vidrigaste slaveriet, det livegna slaveriet. Ingen hederlig människa kan förneka, att vårt krav är det främsta och rättvisaste av krav: må bönderna fritt välja *sina egna* kommittéer, utan ämbetsmän, för att förintä allt liveget slaveri.

I de fria bondekommittéerna (liksom i den fria allryska församlingen av deputerade) kommer socialdemokraterna genast och av alla krafter att stärka det särskilda förbundet mellan proletärerna på landsbygden och proletärerna i städerna. Socialdemokraterna kommer att försvara alla åtgärder till förmån för proletärerna på landsbygden och att hjälpa dem att efter det första steget så fort som möjligt och så enigt som möjligt ta det andra och tredje steget osv ända fram till själva slutmålet, till fullständig *seger för proletariatet*. Men kan man redan nu,

med en gång säga vilket krav som kommer att ställas på dagordningen Imorgon, för det andra steget? Nej, det kan man inte säga, därför att vi inte vet hur de rika bönderna och många av de bildade människor, som nu sysslar med all slags kooperativ och all slags överföring av jord från kapitalet till arbetet, kommer att ställa sig imorgon.

Kanske de imorgon ännu inte lyckats nå en överenskommelse med godsägarna och vill krossa godsägarmakten helt. Alldeles utmärkt. För socialdemokraterna är detta mycket önskvärt, och socialdemokraterna kommer att råda proletärerna på landsbygden och i städerna att kräva att all jord fräntas godsägarna och överlämnas till den fria folkstaten. Socialdemokraterna kommer att noga se till, att proletärerna på landsbygden härvid inte blir bedragna, att de ytterligare stärker sina krafter för den slutliga kampen för proletariatets fullständiga frigörelse.

Men läget blir kanske helt annorlunda. Det är även troligare, att det blir annorlunda. De rika bönderna och många bildade människor kan redan imorgon, så snart det värsta slaveriet inskränkts och begränsats, förena sig med godsägarna och då kommer hela proletariatet på landsbygden att ha hela bourgeoisin på landsbygden emot sig. Då vore det löjligt av oss att kämpa enbart mot godsägarna. Då måste vi kämpa mot hela bourgeoisin och först och främst kräva största möjliga frihet och utrymme för en sådan kamp, kräva lättnader i arbetarnas liv för att underlätta deras kamp.

Under alla omständigheter, hur det än blir, så är det vår främsta, viktigaste och obetingade uppgift att *stärka förbundet mellan proletärerna och halvproletärerna på landsbygden och proletärerna i städerna*. För detta förbund behöver vi genast och omedelbart *fullständig politisk frihet för folket, böndernas fullständiga likaberättigande och det livegna slaveriets avskaffande*. Då detta förbund bildas och stärks, kommer vi att lätt kunna avslöja alla de bedrägerier, som bourgeoisin söker locka medelbönderna med, kommer vi att lätt och snabbt kunna ta det andra, tredje och sista steget mot hela bourgeoisin, mot regeringens samtliga krafter, kommer vi utan att svikta att gå fram till seger och snabbt uppnå hela det arbetande folkets fullständiga frigörelse.

7. Klasskampen på landsbygden

Vad är klasskamp? Det är en kamp av en del av folket mot en annan, en kamp av de rättslösa, undertryckta och arbetande massorna mot de privilegierade, mot förtryckarna och snyltgästerna, lönarbetarnas eller proletärernas kamp mot de besittande eller bourgeoisin. Även på den ryska landsbygden har denna stora kamp alltid pågått och pågår fortfarande, även om inte alla ser den, även om inte alla förstår dess betydelse. Under livegenskapen kämpade böndernas hela massa mot sina förtryckare, mot godsägarklassen, vilka skyddades, försvarades och stöddes av tsarregeringen. Bönderna kunde inte sluta sig samman, bönderna var helt nedtryckta av okunnighet, bönderna hade inte medhjälpare och bröder bland arbetarna i städerna, men bönderna kämpade i alla fall så gott de förstod och kunde. Bönderna fruktade inte regeringens grymma förföljelser, de fruktade inte kroppsstraff och kulor, bönderna trodde inte på prästerna, som gjorde allt de kunde för att söka bevisa att livegenskapen var godkänd i den heliga skrift och instiftats av gud (metropoliten Filaret sade det då direkt!), bönderna reste sig än här och än där, och till slut gav regeringen efter av fruktan för ett allmänt uppror av alla bönder.

Livegenskapen upphävdes, men inte fullständigt. Bönderna förblev rättslösa, förblev ett lägre, skattskyldigt, förnedrat stånd, förblev i det livegna slaveriets klor. Oroligheterna bland bönderna fortsätter, bönderna fortsätter att söka efter fullständig, verklig frihet. Efter livegenskapens avskaffande hann emellertid en ny klasskamp växa fram, *proletariatets kamp mot bourgeoisin*. Rikedomarna växte, järnvägar och stora fabriker byggdes, städerna blev ännu folkrikare och ännu praktfullare, men alla dessa rikedomar samlades i händerna på ett litet

fåtal, medan folket blev allt fattigare, utarmades, svalt, blev tvunget att lämna sina hem för att skaffa sig lönarbete hos andra. Arbetarna i städerna började en ny, stor kamp av alla fattiga mot alla rika. Arbetarna i städerna förenade sig i *det socialdemokratiska partiet* och för sin kamp segt, orubbligt och enigt, rör sig framåt steg för steg, förbereder sig till den stora, slutliga kampen och kräver politisk frihet för hela folket.

Till slut förlorade också bönderna tålmodet. I fjol vår, 1902, reste sig bönderna i Poltava, Charkov och andra guvernement och tågade mot godsägarna, bröt upp deras sädesmagasin, fördelade deras innehåll mellan sig, gav åt de hungrande säd, som såtts och skördats av bönderna men som godsägarna hade tillägnat sig, krävde ny fördelning av jorden. Bönderna uthärdade inte det oerhörda förtrycket utan började söka en bättre lott. Bönderna bestämde sig för – och bestämde sig helt riktigt – att det är bättre att dö i kamp mot förtryckarna än att dö av svält utan kamp. Men bönderna lyckades inte skaffa sig en bättre lott. Tsarregeringen förklarade dem helt enkelt för upprorsmän och rövare (därför att de tog ifrån godsägarna, rövarna, den av bönderna själva sådda och skördade säden!), tsarregeringen sände militär mot dem liksom mot fiender och bönderna blev besegrade. Man sköt på bönderna, många blev dödade, bönder piskades som djur, pryglades till döds och torterades värre än turkarna torterade sina fiender – de kristna. Tsarens utsända, guvernörerna, var de som torterade värst, som verkliga bödlar. Soldaterna våldtog böndernas hustrur och döttrar. Och efter allt detta dömdes bönderna av en ämbetsmannadomstol, tvingades att betala godsägarna åttahundratusen rubel, och inför domstolen, inför denna skändliga, hemliga tortyrdomstol, tilläts inte ens försvararna att berätta hur tsarens utsända, guvernör Obolenskij och andra tsarhantlangare, hade misshandlat och plågat bönderna.

Bönderna kämpade för en rättvis sak. Den ryska arbetarklassen kommer alltid att hedra minnet av de martyrer, som skjutits och piskats ihjäl av tsarens hantlangare. Dessa martyrer var förkämpar för det arbetande folkets frihet och lycka. Bönderna blev slagna, men de kommer att resa sig gång på gång, de kommer inte att förlora modet på grund av det första nederlaget. De medvetna arbetarna kommer att göra allt som står i deras förmåga för att en så stor del som möjligt av det arbetande folket i städerna och på landsbygden skall få reda på böndernas kamp och förbereda sig till en ny, framgångsrikare kamp. De medvetna arbetarna försöker av alla sina krafter hjälpa bönderna att *klart förstå varför det första bondeupproret (1902) blev undertryckt och vad som måste göras för att segern skall stanna på böndernas och arbetarnas sida och inte på tsarhantlangarnas sida.*

Bondeupproret blev undertryckt, därför att det var ett uppror av en okunnig, omedveten massa, ett uppror utan bestämda, klara politiska krav, dvs utan krav på förändring av den *statliga* ordningen. Bondeupproret blev undertryckt, därför att det *inte var förberett*. Bondeupproret blev undertryckt därför att proletärerna på landsbygden ännu inte var i förbund med proletärerna i städerna. Detta är de tre orsakerna till att bönderna misslyckades första gången. För att ett uppror skall lyckas, krävs att det har ett medvetet syfte och är förberett, krävs att det omfattar hela Ryssland och företas i förbund med arbetarna i städerna. Varje steg av arbetarnas kamp i städerna, varje socialdemokratisk broschyr eller tidning varje tal av en medveten arbetare till proletärer på landsbygden för oss närmare den tid, då upproret upprepas, då det slutar med seger.

Bönderna reste sig omedvetet, helt enkelt därför att de inte kunde uthärda längre, därför att de inte ville dö i tysthet och utan motstånd. Bönderna hade lidit så mycket av all slags rofferi, förtryck och tyranni att de åtminstone för ett ögonblick måste tro på de lösa ryktena om tsarens barmhärtighet, måste tro, att varje förnuftig människa ansåg det rättvist att säden fördelades bland de svältande, bland dem, som hela sitt liv arbetat för andra, sått och skördat åt andra, men nu dog av hunger utanför "herrarnas" fyllda spannmålsmagasin. Bönderna tycktes ha glömt att de rika, godsägarna och bourgeoisin lagt beslag på den bästa jorden, alla

fabriker och verkstäder just för att få det svältande folket att arbeta åt dem. Bönderna hade glömt, att det inte bara hålls prästpredikningar för att försvara den rika klassen utan att också hela tsarregeringen med dess massor av ämbetsmän och soldater reser sig till dess försvar. Tsarregeringen påminde bönderna om detta. Tsarregeringen visade med omänsklig grymhet bönderna vad statsmakten är, vem den tjänar och vem den försvarar. Vi behöver bara påminna bönderna oftare om denna läxa, så kommer de lätt att förstå varför det är nödvändigt att *ändra den statliga ordningen*, varför *politisk frihet* är nödvändig. Bondeuppror upphör att vara omedvetna, när allt fler och fler av folket förstår detta, då varje läs- och skrivkunnig och tänkande bonde lär känna de *tre huvudkrav*, för vilka man först och främst måste kämpa. Det första kravet är att det inkallas *en hela folkets deputeradeförsamling för att i Ryssland upprätta en av folket vald regering i stället för självhärskardömets regering*. Det andra kravet är *frihet för alla och envar att trycka alla slags böcker och tidningar*. Det tredje kravet är *erkännande i lag av böndernas fullständiga likaberättigande med andra stånd och bildande av valda bondekommittéer för att först och främst avskaffa varje slag av liveget slaveri*. Detta är socialdemokraternas viktigaste och grundläggande krav och för bönderna kommer det inte nu att bli så värst svårt att förstå dessa krav, förstå *hur man måste börja* kampen för folkens frihet. Då bönderna förstår dessa krav, kommer de även att förstå att man måste i tid, länge, segt och orubbligt *förbereda sig* till kampen och förbereda sig inte var för sig, utan tillsammans med arbetarna i städerna – med socialdemokraterna.

Må varje medveten arbetare och bonde samla omkring sig de förståndigaste, pålitligaste och djärvaste kamraterna. Må han försöka förklara för dem vad socialdemokraterna vill, så att alla förstår vilken kamp som måste föras och vad som måste krävas. Må de medvetna socialdemokraterna börja att så småningom, varsamt men orubbligt, undervisa bönderna i sin lära, ge dem socialdemokratiska böcker att läsa och förklara dessa böcker på små möten med pålitliga personer.

Men socialdemokratins lära måste förklaras inte bara genom böcker, utan också med varje exempel, med varje fall av förtryck och orättvisa, som vi ser omkring oss. Socialdemokratins lära är läran om kamp mot allt förtryck, mot allt rofferi, mot all orättvisa. Endast en sådan person är en verklig socialdemokrat, som känner förtryckets orsaker och *som hela sitt liv kämpar mot varje fall av förtryck*. Hur skall det göras? När medvetna socialdemokrater samlas i sin stad eller sin by, måste de själva avgöra hur det bör göras, så att hela arbetarklassen får mest nytta av det. Som exempel skall jag anföra ett eller två fall. Låt oss anta att en socialdemokratisk arbetare gör ett besök i sin by, eller att någon socialdemokratisk arbetare från staden råkar komma till någon annan by. Byn är i sin helhet, som en fluga i ett spindelnät, i närmaste godsägares klor, den har alltid befunnit sig i slaveri och kan inte ta sig ur detta slaveri. Arbetaren måste nu välja ut de klokaste, förståndigaste och pålitligaste bönderna, som är sanningssökande och inte fruktar den förste polis-slusk de möter och förklara för dem vad detta hopplösa slaveri beror på, berätta för dem hur godsägarna lurade och plundrade bönderna genom adelskommittéerna, berätta för dem om de rikas makt och om det stöd de får av tsarregeringen, berätta för dem om de socialdemokratiska arbetarnas krav. Då bönderna förstår detta enkla sammanhang bör man noga tillsammans överväga om man inte kan bjuda gemensamt motstånd mot denne godsägare, om inte bönderna kan föra fram sina främsta och viktigaste krav (liksom arbetarna i städerna för fram sina krav till fabriksägarna). Om godsägaren håller en stor by eller flera mindre byar i slaveri, är det bäst att genom betrodda personer skaffa ett *flygblad* från närmaste socialdemokratiska kommitté: i flygbladet kommer den socialdemokratiska kommittén att som sig bör, från första början, beskriva vilket slaveri bönderna lider under och vad de främst kräver (att jordarrendena sänks eller att full och inte halv lön skall utgå vid vinterlega, eller att de inte skall förföljas och pressas så hårt om deras kreatur förirrar sig in på godsägarens mark eller olika andra krav).

Genom ett sådant flygblad får alla läskunniga bönder god kunskap om vad saken gäller och kan förklara det för dem som inte kan läsa. Då får bönderna tydligt se, att socialdemokraterna står på deras sida, att socialdemokraterna fördömer allt rofferi. Bönderna kommer då att börja förstå vilka lättnader, om också små i sig själva, men likväl lättnader, som kan uppnås nu, med en gång, om de står eniga, och vilka stora förbättringar i hela staten som måste eftersträvas genom en stor kamp tillsammans med de socialdemokratiska arbetarna i städerna. Bönderna kommer då allt mer och mer att förbereda sig till denna stora kamp, kommer att lära sig hur man skall finna pålitliga personer, hur man bör uppträda gemensamt för sina krav. Kanske man ibland lyckas organisera en strejk som arbetarna i städerna gör. Det är sant, att detta är svårare på landsbygden, men ibland är det likväl möjligt, och i andra länder har det förekommit lyckade strejker, t ex under den brådaste arbetstiden, då godsägarna och de rika jordbrukarna till varje pris behöver arbetskraft. Om de fattiga på landsbygden är förberedda för strejk, om alla för länge sedan redan kommit överens om de allmänna kraven, om dessa krav blivit förklarade i flygblad eller helt enkelt utvecklats väl vid möten, så kommer alla att stå eniga, och godsägaren måste göra eftergifter eller åtminstone delvis avhålla sig från rofferi. Om strejken är enig och genomförs under den brådaste tiden, blir det svårt för godsägaren och även för myndigheterna med sin militär att uträtta något – tiden går, godsägaren hotas av ruin och då låter han snart tala med sig. Detta är naturligtvis något nytt. Och en ny sak lyckas inte alltid i början. Arbetarna i städerna kunde inte heller i början föra en enig kamp, de visste inte vilka krav de gemensamt skulle framföra, utan tog helt enkelt och slog sönder maskinerna och förstörde fabrikerna. Men nu har arbetarna lärt sig enig kamp. Varje ny sak måste först läras. Nu förstår arbetarna, att man med en gång kan uppnå vissa lättnader endast om man står enig, men under tiden tränas folket till enigt motstånd och förbereder sig allt mera till den stora, avgörande kampen. På samma sätt kommer även bönderna att lära sig att avgöra hur man skall bjuda motstånd mot de värsta roffarna, hur man enigt skall kräva lättnader och hur man så småningom, ståndaktigt och överallt skall förbereda sig till det stora slaget för frihet. De medvetna arbetarna och bönderna kommer att bli allt fler, socialdemokraternas föreningar på landsbygden allt starkare och varje fall av slaveri under godsägarna, av prästernas skatteuppbörd, av polisövervåld och myndigheternas godtycke kommer att allt mer och mer öppna folkets ögon, lära det att bjuda enigt motstånd och vid tanken på att den statliga ordningen måste ändras med våld.

Vi nämnde redan i början av denna skrift att det arbetande folket i städerna nu går ut på gator och torg och öppet kräver *frihet* inför alla, att det på sina fanor skriver och ropar: ”Ned med självhärskardömet!” Snart kommer den dag, då det arbetande folket i städerna reser sig inte bara för att ropande tåga genom gatorna, utan reser sig för den stora, slutliga kampen, då arbetarna som en man säger ”Antingen dör vi i kamp eller också vinner vi frihet!” och då tusentals nya, ännu beslutsammare kämpar träder i stället för de hundratals som dödats och fallit i kampen. Även bönderna kommer då att resa sig, resa sig i hela Ryssland och ila till stadsarbetarnas hjälp och kämpa ända till slutet för böndernas och arbetarnas frihet. Tsarens horder kommer då inte att kunna hålla stånd. Segern kommer att gå till det arbetande folket, arbetarklassen kommer att gå den breda vägen till hela det arbetande folkets frigörelse från allt förtryck och arbetarklassen kommer att använda friheten för att kämpa för socialismen!

Program för Rysslands Socialdemokratiska arbetarparti, föreslaget av tidningen Iskra och tidskriften Zarja

Vi har redan förklarat vad ett program är, varför det behövs och varför socialdemokratiska partiet är det enda parti som har ett klart och bestämt program. Ett program kan slutgiltigt antas endast av vårt partis kongress, dvs en församling av representanter för alla partiarbetare. En sådan kongress förbereds nu av organisationskommittén. Men ett mycket stort antal

kommittéer i vårt parti har redan öppet förklarat, att de är överens med Iskra och erkänner Iskra som ledande tidning. Vårt utkast (förslag) till program kan därför fram till kongressen helt tjäna som tillförlitlig upplysning om vad socialdemokraterna vill, och vi anser det nödvändigt att oavkortat bifoga detta utkast som bilaga till vår skrift.

Naturligtvis kommer inte varje arbetare att utan förklaringar förstå allt som sägs i programmet. Många stora socialister har arbetat på att skapa den socialdemokratiska läran, som fullbordades av Marx och Engels; arbetarna i alla länder har genomgått mycket för att vinna de erfarenheter vi vill utnyttja och lägga till grund för vårt program. Arbetarna måste därför studera den socialdemokratiska läran för att förstå varje ord i programmet, *deras* program, *deras* kampfana. Och arbetarna förstår och tillägnar sig det socialdemokratiska programmet särskilt lätt, därför att detta program talar om det som varje tänkande arbetare sett och upplevt. Må ingen avskräckas av att det är "svårt" att förstå programmet med en gång: ju mer varje arbetare läser och tänker, ju mer erfarenheter han gör i kampen, desto bättre kommer han att förstå det. Men må var och en tänka igenom och bilda sig ett omdöme om socialdemokraternas hela program, må var och en ständigt hålla i minnet *allt som socialdemokraterna vill och vad de anser om frigörelsen* av hela det arbetande folket. Socialdemokraterna vill, att alla och envar skall klart och noga känna sanningen, hela sanningen, om vad det socialdemokratiska partiet är.

Vi kan inte utförligt förklara hela programmet här. För det skulle det behövas en särskild skrift. Vi skall bara kort ange vad som sägs i programmet och råder läsarna att skaffa sig två skrifter till hjälp. Den ena är en till ryska översatt skrift av den tyske socialdemokraten Karl Kautsky med titeln *Erfurtprogrammet*. Den andra är den ryske socialdemokraten L Martovs skrift *Arbetarsaken i Ryssland*. Dessa skrifter kommer att hjälpa läsarna att förstå hela vårt program.

Låt oss nu beteckna varje del av vårt program med en särskild bokstav (se programmet härnedan) och ange vad varje del handlar om.

- A) I början sägs, att proletariet i hela världen kämpar för sin frigörelse och att det ryska proletariet endast är en avdelning av den världsarmé som bildas av arbetarklassen i alla länder.
- B) Vidare talas det om hurdana de borgerliga förhållandena är i nästan alla länder i världen, bl a i Ryssland. Om hur flertalet av befolkningen, som arbetar för jordägarna och kapitalisterna, lever i nöd och elände, hur de små hantverkarna och bönderna ruineras medan de stora fabrikerna blir större, hur kapitalet förtrycker både arbetaren själv och hans hustru och barn, hur arbetarklassens läge försämras och hur arbetslösheten och nöden växer.
- C) Sedan talas det om arbetarnas förbund, om deras kamp, om kampens stora mål: att befria alla förtryckta, att helt avskaffa varje förtryck från de rikas sida mot de fattiga. Här förklaras även varför arbetarklassen blir allt starkare, varför den obetingat kommer att besegra alla sina fiender, alla försvarare av bourgeoisin.
- D) Sedan talas det om varför socialdemokratiska partier bildats i alla länder, hur de hjälper arbetarklassen i dess kamp, sammansluter och ger arbetarna inriktning, upplyser dem och förbereder dem för den stora kampen.
- E) Vidare talas det om varför folket ännu sämre i Ryssland än i andra länder, vilken stor olycka det tsaristiska självhärskardömet är och varför vi först och främst måste störta detta och upprätta en vald folkregering i Ryssland.
- F) Vilka förbättringar måste en vald regering införa för hela folket? Vi talar om detta i vår skrift och om samma sak talas det i programmet.

G) Sedan påpekar programmet vilka förbättringar som omedelbart måste eftersträvas för hela arbetarklassen, så att dess liv blir lättare och det får större frihet att kämpa för socialismen.

H) I programmet har särskilt angetts de förbättringar, som främst måste eftersträvas för alla bönder, så att de fattiga på landsbygden lättare och friare skall kunna föra klasskampen både mot bourgeoisin på landsbygden och mot hela den ryska bourgeoisin.

I) Slutligen varnar det socialdemokratiska partiet folket för att tro på några löften eller fagert snack från polisens och ämbetsmännens sida och uppmanar det att beslutsamt kämpa för att en fri församling av hela folkets deputerade omedelbart inkallas.

Skrivet under första hälften av mars 1903

Publicerat i maj 1903 som särskild broschyr, utgiven i Genève av Ryska revolutionära socialdemokratins utländsliga

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 7, s 129-203

Övers: Gunnar Claesson